

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Пшъэрылъ шъхьалэхэр Президентым къыгъэнэфагъэх

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан федеральнэ, республикэ ыкIи муниципальнэ къэбар жъугъэм иамалхэм ялыкIохэм апай тыгъуасэ пресс-конференцие къытыгъ. Иофthъабзэм хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, ащ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, АР-м и Президентрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипашэу Александр Пиценкэр.

нымкIэ республикэм ипашэхэм зэшлуахырэ Иофthъабзэхэм, бизнес цыкIум ыкIи гуритым, туризмэм зягъэушъомбгъугъэным фэшI ашIэхэрэм, нэмыкI Иофыгъохэм япхыгъэ упчIэхэри журналистхэм АР-м и Президент фагъэзагъ. Иофыгъоу СМИ-хэм анаIэ

ЗэIукIэм ипэублэ Тхьаклушынэ Аслъан журналистхэм шлуфэс къарихыгъ, ахэм ялофшIэн зэрэзэхашэрэм осэшхо къыфишIыгъ. Нэужым непэрэ мафэхэм яхулузу республикэм изэкономикэ изытет, гъэхъагъэу, шыкIагъэу цыIэхэм къашуцугъ, тапэкIэ пшъэрылъэу зыфагъэуцужьхэрэр къыгъэнэфагъэх.

Дунэе экономикэ къиныгъохэм ялэхъан социальнэ мэхъанэ зиIэ программэхэр Адыгеим зэрэзэхашэрэм, республикэ бюджетым игъэпсын, Шъачэ шыкIогъэ экономикэ форумым зэфэхьысыжъэу фэхъугъэхэм, ИофthъапIэхэр цыфхэм ягъэгъотыгъэ-

зытырадзагъэхэм Тхьаклушынэ Аслъан къашуцугъ, игъэкIотыгъэ джэуапхэри къаритыжыгъэх. Непэ АР-м и Правительствэ пшъэрылъэу зыфигъэуцужьхэрэм, ежъ ышъхьэкIэ анахь Иофыгъо шъхьалэу ылыгътэхэрэм республикэм ипашэ къатегушыIагъ.

Пресс-конференциер зэрэ-кIуагъэм фэгъэхыгъэ игъэкIотыгъэ тхыгъэ тигъэзет къыхиутышт.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевымрэ А. Кирносрэ тырахыгъэх.

ЧыпIэ хэдзынхэр

ЗэхэщэкIэшIу ялэу кIуагъэх

Урысые Федерацием хэдзынхэм яхьылIэгъэ изаконодательствэ зэхъокIыныгъэу фашIыгъэхэм атегъэпсыкIыгъэу, Урысые Федерацием исубъектхэм ямуниципальнэ образованиехэм хэдзынхэр зы мафэм тефэу ащызэхашэхэу аублагъ. БлэкIыгъэ тхъаумафэм, чъэпыогъум и 11-м, апэрэу а шыкIэм тегъэпсыкIыгъэу Урысые Федерацием ичыпIэ зэфэхьыфхэм хэдзынхэр ащыкIуагъэх. ТиреспубликэкIэ ахэр ащыIагъэх Адыгэкъалэ, ТэхъутэмькIое ыкIи Мыекъопэ районхэм. Мы мафэм Адыгэкъалэ ипашэ, ТэхъутэмькIое районымкIэ муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къэлэ псэупIэм» ипашэ ыкIи а муниципальнэ образованием инароднэ депутатхэм я Совет идепутатхэр, муниципальнэ образованиеу «ТэхъутэмькIое районым» инароднэ депутатхэм я Совет идепутатхэм мандатитIу зилэ Яблоновскэ хэдзыпIэ коеу №8-мкIэ ахагъэхъожьыштыр, муниципальнэ образованиеу «ТэхъутэмькIое къоджэ псэупIэм» инароднэ депутатхэм мандатитIу зилэ хэдзыпIэ коимкIэ ахагъэхъожьыштыр, Мыекъопэ районымкIэ муниципальнэ образованиеу «Тульскэ къэлэ псэупIэм» мандатитIу зилэ ихэдзыпIэ коеу №1-мкIэ депутатхэм ахагъэхъожьыштыр хэдзынхэу щытыгъ. Сыда тиреспубликэ шыкIогъэ хэдзынхэм къагъэлъэгъуагъэр? А упчIэмкIэ зыфэдгъэзагъ Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие итхъаматэу Хъут Юрэ.

— АпэрэпшIэ хэсэгъэунэфыкIы, — къытиIуагъ ащ, — мэфэ ошIоу тефи, зэхэщэкIэшIу илэу, хэдзэкIо комисси-ехэм язекIуакIэ е зи зэрамышIагъэм ехьылIэгъэ тхъаусыхэ гори къамытыгъэу, мамырныгъэ хэлъэу, цивилизо-

ваннэ шыкIэм тетэу хэдзынхэр зэрэ-кIуагъэхэр.

Ащ пыдзагъэу Юрэ къызэрэфIотатгъэмкIэ, Адыгэкъалэ ипашэ ИнатIэ къыдхыгъэным фэбэнэнхэу кандидатитф къагъэлъэгъуагъ. ХэдзакIоу къекIолIа-

гъэхэм амакъэхэм япроцент 89-м ехъуыхьы, ахэм азыфагу текIоныгъэр къышъидихыгъ Адыгэкъалэ ипашэ ИнатIэ зыгъэцакIэштыгъэ Хьатэгъу Налбий. ХэдзакIохэм яспискэ хагъэуцогъагъэхэм япроцент 43-м ехъу хэдзыпIэ чыпIэхэм къякIолIэгъагъ, нэбгырэ 4400-м ащ дырагъэштагъ.

Джащ фэдэу муниципальнэ образованиеу «ТэхъутэмькIое районым» инароднэ депутатхэм япчъагъэ хэгъэхъожьыгъэным тегъэпсыкIыгъэу Яблоновскэ хэдзыпIэ коеу № 8-мкIэ Юрий Королевыр хадзыгъ. Муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къэлэ псэупIэм» илыкIо орган идепутатхэр нэбгырэ 15 хадзынэу щытыгъэти, зэкIэри хадзыгъ. Ахэм партиеу «Единэ Россием» илыкIохэу нэбгырих, КПРФ-м илыкIоу зы депутат, «Справедливэ Россием» илыкIохэу тIу ахэт, адрэхэм ежъ-ежъырэу зыкъагъэлъэгъуагъ. КIэкIэу къэпIон хъумэ, «Единэ Россием» текIоныгъэр къышъидихыгъ.

Муниципальнэ образованиеу «Яблоновскэ къэлэ псэупIэм» иадминистра-

цие ипашэ ИнатIэ къыдхыгъэным ехьылIэгъэ хэдзынхэм кандидатитф ащызэнэкъокъугъ. Ау Адыгэкъалэ-кIэ зэрэхъугъэм фэдэу, а ИнатIэмкIи зэнэкъокъум текIоныгъэр къышъидихыгъ администрацием ипашэ ипшъэрылъхэр зыгъэцакIэштыгъэ Елена Гавриловам. Хэдзынхэм ахэлэжъагъэхэм яголосхэм япроцент 44-м ехъу ащ ыхьыгъ.

Муниципальнэ образованиеу «ТэхъутэмькIое къоджэ псэупIэм» илыкIо орган хэт депутатхэр игъэкъужьыгъэнхэм пае нэбгыритIу хадзынэу щытыгъэти, тIури хадзыгъ.

Мыекъопэ районымкIэ поселкэу Каменноостокскэм инароднэ депутатхэм я Совет ипчъагъэ игъэкъужьыгъэным ехьылIэгъэ хэдзынхэм нэбгырищ ащадзыгъ. ТIур партиеу «Единэ Россием» илыкIох, зым ежъ-ежъырэу зыкъыгъэлъэгъуагъ нахь мышIэми, ари «Единэ Россием» хэт.

Юрэ зэрэхыгъэунэфыкIыгъэмкIэ, депутатэу зыхадзыкIэ ИнатIэ ыгъэ-тылгыжынын зэрэфаемкIэ дезымыгъэ-штырэ къэралыгъо е муниципальнэ къулыкъушIэ гори хадзыгъэхэм ахэтэп.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шлуагъэ кытэу Иоф зэришлэрэм ыкIи общественнэ-политикэ ИофшIэным чанэу зэрэхэлажэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ кыфагъэшъошагъ **ЦыкIу Аслъан Алым ыкIом**, ООО-у «Импульс» зыфиорэм игенеральнэ директор.

Илъэсыбэ хъугъэу шлуагъэ кытэу егъэджен Иофыр зэригъэцакIэрэм, кытIэхуэхэрэм япIунрэ яегъэджэнрэ ышхъэкIэ илахышхо зэрахышхыэрэм, физическэ культурэмрэ спортымрэ яхъыныгъэкIэ гъэхъагъэхэр зэригъэхэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ кыфагъэшъошагъ **Шынынхъо Мурат Исхъакъ ыкIом**, кIэлэцIыкIухэм гъэсэнэгъэ тедзэ зыщарагъэгъотырэ МОУ-у «Шэуджэнхъэблэ кIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ спорт еджапIэр» зыфиорэм идиректор.

ЗэхъокIыныгъэхэр фэхъущтых

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Къутамэу АР-м щыIэм ипашэу Къулэ Аскэрбий бэмьшIэу пресс-конференция кытыгъ. «Валоризациер ыкIи социальнэ фэло-фашIэхэр: Адыгеим ипенсционерхэм сыда ащ кыафыхыщтыр», — джары пресс-конференциер зыфэгъэхыгъагъэр. Ащ хэлэжъагъэх ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ иофышIэхэу Мамый Римэ, ХъацIыкIу Маринэ, Юрий Статкевич, Рузиля Садыковар ыкIи журналистхэр.

Къулэ Аскэрбий пэублэ гушыIэ кышшызэ, пенсием иофыгъохэм ыкIи ащ зэхъокIыныгъэу фэхъугъэхэм кыагъушыIагъ. Ащ кызырIуагъэмкIэ, непэрэ мафэм ехъулэу Адыгэ Республикэм пенсионер нэбгырэ 118712-рэ щэпсэу. Мы илъэсыр кызыхъагъэм кышгъэгъагъэу пенсием гурытымкIэ сомэ 723-кIэ нахыбэ хъугъэ ыкIи непэ ар сомэ 4819-м нэсыгъ. Мазэ ктэс ти-республикэ пенсием итын сомэ миллион 690-рэ е илъэсым кыкIоцI сомэ миллиарди 8,3-рэ щыпIуагъахэ. ЗыныбжыкIэ кытефи пенсием кIуагъэхэм япенсием ибазовэ Iахъэу агъэнэфагъэр кыдыхэлъытагъэу, илъэсым ыкIэхэм анэс республикэмкIэ гурыт пенсием процент 31,6-рэ кыыхъошIт ыкIи ар сомэ 5555-м кIэхъащт.

2010-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м кышчыблагъэу ПФР-м ичIыплэ органхэу Адыгэ Республикэм щыIэхэм валоризацием, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, совет хабзэм илъэхъанэ (1991-рэ илъэсым ыпэрэ пIалъэм) тегъэпсыкIыгъэ стажымкIэ ыкIи пенсием реформэр зырагъэжъэгъэ 2002-рэ илъэсым кыпIэ-кIэ лэжъапIэу ялагъэм икIэрыкIэу уасэ зэрэфашыжыгъэм кIэхъу фэхъугъэхэм атегъэпсыкIыгъэу ИофшIэным тельытэгъэ пенсиехэр ятыгъэнхэм фехъэщтых.

Джащ фэдэу 2010-рэ илъэсым ищылэ мазэ кышгъэгъагъэу пенсионерыр рыпсэунымкIэ ахыцэ анахь макIэу агъэнэфагъэр Федерацием исубъект щагъэнэфагъэм нахь мэкIэн ылъэкIышIтэп. Ар агъэнэфагъэм нахь макIэ зыхъукIэ, пенсионерхэм социальнэ ахыцэ тедзэхэр афашыгъэ ашIышIт. Мыщ фэдэ социальнэ тедзэхэр Иоф зымышIэрэ пенсионерхэм зэкIэми аратышIтых. Къи-хъащт илъэсым пенсионерхэм ясоциальнэ тедзэхэр Федерацием исубъект 21-м ежъ-ежырэу аратышIтых, суб-ект 62-м (Адыгеири ахэтэу) мыщ пэ-

Iухъащт мылькур федеральнэ бюджетым кыафитIупшышIт. Социальнэ тедзэхэр ятыгъэнхэмкIэ пIуагъэхъащтыр ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ибюджет ипроект сомэ миллиони 170,9-рэ кышыдыхэлъытагъ. 2010-рэ илъэсымкIэ пенсионерыр зэрыпсэун ылъэкIышIт ахыцэ анахь макIэу УФ-м ыгъэнэфагъэр сомэ 4780-рэ мэхъу, АдыгеимкIэ ар зыфэдизыр сомэ 4150-рэ.

Журналистхэм яупчIэхэм яджэуапхэр кыаритыжхэзэ, Къулэ Аскэрбий кылуагъ ИофшIэнымкIэ пенсие кызыр-ратырэ пстэуми, джащ фэдэу страхо-вать ашIыгъэхэу пенсием мыкIуагъэхэм, ау 2002-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м нэс пIалъэм ИофшIэнымкIэ стаж зIэхэм афагъэуцу. Зы процентыр 1991-рэ илъэсым ищылэ мазэ нэс стаж зIэхэм илъэс ктэс тельытэу кыафыха-гъахэ. ИофшIэнымкIэ стажэу иIэм елытыгъэу, нэбгырэ пэпчъ пенсие фитыныгъэу иIэхэр хэушхъафыкIы-гъэу кыфалытэжышIтых. Ащ пае укIэлэлуэнуэ, тхылъ горэхэр япхыплэн-хэу ищыкIагъэп. Пенсие тхылъхэм кы-тырэ кыбархэр агъэфедэхэзэ, ПФР-м иорганхэу Адыгэ Республикэм щыIэхэм ежъ-ежырэу пенсием зыфэдизы-щтыр кыалытэжышIт. ПэшIорыгъэ-шэу кызыралытагъэмкIэ, валориза-цием пенсионер 108185-рэ фэдизыр кы-хиубытэщт. ЗэхъокIыныгъэхэр кы-дыхэлъытагъэу гурытымкIэ пенсиехэм сомэ 920-рэ кыахъошIт. Ау ащ кыкIы-ррп зэкIэми кыафыхъошIт ахыцэм иба-гъэ зэфэдизынэу, сомэ мини 2-м нэсэу кызыфыхъошIтхэри кыхэкIышIтых, сомэ 200-м нахь кызырамытышIтхэри щыIэх. Ар кызыхэкIырэу цIыфым стажымкIэ илъэс пчъагъэу иIэмрэ кы-лэжышIтыгъэр зыфэдизыгъэхэмрэ арых.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтыр Iэшынэ Аслъан кыты-рихыгъ.

ДЖЭДЭ РАЙОНЫМ имэфэкI хигъэунэфыкIыгъ

Джэджэ районыр загъэпсыгъэр илъэс 75-рэ зэрэхъугъэм ыкIи станицэу Джаджэм ыныбжэ илъэси 147-рэ зэрэхъугъэм афэгъэхыгъэ мэфэкI Иофхъабзэхэр блэкIыгъэ шэмбэтым рай-он гупчэм щыкIуагъэх. Ащ хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, муниципальнэ образова-ниеу «МыекIопэ районым» иадминистрация ипашэу Евгений Ковалевыр, кыулыкъу ыкIи ведомствэ зэфэшхъафхэм япашэ-хэр, районым щыпсэурэ цIыф кызырэыкIохэр.

Торжественнэ зэхъхэм пэублэ пса-лэ кышшылэзэ, район админист-рацием ипашэу Анатолий Чирковыр мэфэкIэу хыгъэунэфыкIыхэрэм афэшI кызырэгъуогъэу цIыфхэм игуапэу кыафэгъушIуагъ.

— Илъэс 75-рэр тарихымкIэ охъ-табэу щытэп, — кылуагъ ащ. — Ау мы илъэсхэм кыакоцI тицIыфхэм гу-мэкIыгъуи, гушIуагъуи бэ апэкIэкIы-гъэр. Районым шыщ нэбгырэ мини 8-м ехъу Хэгъэу зэошхом хэлэжъагъ, ахэм ащышэу нэбгырэ мини 5-м ехъум кыагъэзэжыгъэп. Зэо ужым Джэджэ районым зыкыгъэIэтыжы-гъэным ыкIи непэрэ шыIэкIэ-псэукIэ дахэу тилэр гъэпсыгъэным пае Иофы-шхо зышIэгъэ тинахыжхэм лъэ-шэу тафэраз. Зэрэкъэралыгъо фэдэу 1990-рэ илъэсхэр тэркIи охъгэ кыинэу щытыгъ. СССР-р зызэхэз нэуж Уры-сыем зэхъокIыныгъэу кышчыхъугъэ-хэм кыиныгъуабэ кызыдахыгъ. Чыгухэр дIэжышIтыгъэхэп, завод-хэм, предприятиехэм яIофшIэн кы-зэтеуцогъагъ. Ау уахътэр зычIыплэ итэп, ащ дакIоу тэри ыпэкIэ тьлэгъ-кIуагъ. Мы аужырэ илъэсхэм мэкъу-мэщым, промышленностым, бизнес цыкIум ыкIи гурытым, гъэсэнэгъ-эм, псауныгъэр кыэухъумэгъэным, спортым, нэмыкI лэныкIохэмкIи гъэхъэгъэшIухэр тшIыгъэх. А зэкIэри зэпхыгъэр тицIыф шIагъохэу райо-ным щыпсэухэрэр арых.

Нэужым гушыIэ зэратыгъэ Къум-пыл Мурат кызырэгъуогъэхэм АР-м и Президентэу Тхьагъушынэ Аслъан ыцIэкIэ кыафэгъушIуагъ.

— Непэ Джэджэ районым цIыф лэжъакохэр зэрэщыпсэухэрэр ыкIи

ахэм апашхъэ кыиуцорэ кыиныгъо-хэр зэшIуахынхэ зэралэкIышIтым АР-м и Президент ицыхэ тель, — кылуагъ Правительствэм ипашэ. — Илъэс ктэс республикэм лэжыгъэ бай кызырэгъэшIухыжырэ, бы-лымхъуным, нэмыкIыбгъухэмкIи гъэ-хъэгъэшIухэр зэрэшIушIхэрэм апае тхъашыуегъэпсэу шьотэIо. Джэджэ шэ заводым кыдыгъэкIырэ продукци-ем идэгъугъэ Адыгеим имызакъоу Урысыем ишIолырэ зэфэшхъафхэм ащызэлэшIэ. ООО-у «Адыгэ комби-кормышI заводым», ОАО-у «Джэджэ КХП-м», нэмыкI предприятиехэми яIофшIэн зэрэхъащэрэм уагъэрэзэнэу щыт. Ахэм яшIуагъэкIэ республикэм иэкономикэ хъыныгъэхэр ешIых. Сицыхэ тель непэ пшъэрылэу шьуа-пашхъэ итхэр игъом, гъэхъагъэ хэ-лэу зэрэжыгъэцIэгъэхэмкIэ. Джи-шхъэкIэфэныгъэ зыфэтшIырэ тина-хыжхэм закыфэгъэзэмэ шIоигъу. Непэ районым щыпсэурэ тиныбжы-кIэхэр патриотэу пIугъэнхэм пае шьо-ры анахъэу тызшыгъугъэрэр. Ащ мэ-хъанэшо илэу щыт ыкIи ащ бэкIэ епхыгъ республикэм, Урысыем янеу-щырэ мафэ зыфэдэщтыр. Джири зэ сыгу кызыдэу сышIуфэгъушIо, псау-ныгъэ пытэ шьуиунагъохэм арылэу, шьуигъэхъагъэхэм кыащымыкIэу ыпэкIэ шьулыкIотэнэу шьуфэсIо.

Торжественнэ зэхъхэм ыуж, кы-зырэгъуогъэхэр мэфэкI Иофхъабзэ зэфэшхъафхэм ахэлэжъагъэх. Лъэпкэ зэфэшхъафхэм ятворческэ коллек-тивхэм кыатыгъэ концертыр цIыфхэм лэжшэу ашIогъэшIэгъоныгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Зэнэкъокъум хэлэжъэщтых

Урысыем иныбжыкIэхэм яилъэс кыдыхэлъытагъэу, чъэпыогъум и 29-м кышгъэгъагъэу и 31-м нэс кыалэу Ростов-на-Дону ныбжыкIэ инновационнэ Конвент щыкIошIт. НыбжыкIэ ИофхэмкIэ федеральнэ агентствэр кIэщакIо зыфэхъугъэ Иоф-хъабзэм Кыблэ федеральнэ шьо-лырым иныбжыкIэхэр ары хэлэ-жъэщтых.

Конвентым мурадэу иIэр иннова-ционнэ Иофхэм апылэ ныбжыкIэу ти-кыэралыгъо исхэр кыыхэгъэщыгъэн-хэр, инновацием ылъэныкIокIэ шIэны-гъэлэжэ ныбжыкIэхэм кыаугушIы-сыхэрэм ахагъэхъоныр ыкIи иннова-ционнэ проект анахь дэгъухэр кыых-гъэщыгъэнхэр ары.

Мы ныбжыкIэ Конвентым Адыге-им илIыкIо купи хэлэжъэнэу щыт. АР-м ныбжыкIэ ИофхэмкIэ и Коми-тет испециалистэу Елена Никишинам кызырэгъуогъэхэмкIэ, ащ нэбгыри 4-м япроектхэр кышагъэлэжъошIт. Ахэр Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу техникэскэ творчествэм и Гупчэ кIо-

хэрэ студентхэу Александр Паниныр, Александр Яченкэр, Адыгэ къэралы-гъо университетым иаспирантэу Алек-сандр Солодухиныр ыкIи АКЪУ-р кы-зыухыгъэ Алексей Золотовыр. АР-м ныбжыкIэ ИофхэмкIэ и Комитет зэ-хищэгъэ Экспертнэ советым исайт кырагъэхыгъэ региональнэ проект-хэр экспертизэ ашIыхэзэ, анахь дэ-гъухэр кыыхахыгъэх. Джи ахэр Кон-вентым кышагъэлэжъошIтых. Мыщ текIоныгъэр кышчыдэзыыхэрэм «Инновационнэ анахь продукт дэгъу», «Инновационнэ анахь проект дэгъу» ыкIи «Инновационнэ анахь гукъэкI дэгъу» зыфиорэ лэныкIохэмкIэ кы-хагъэщышIтых. Джащ фэдэу 2009-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ щыIэщт ятIонэрэ Всероссийскэ ныбжыкIэ ин-новационнэ Конвентым хэлэжъэщтых. Мыщ кышчыахыхэрэ проектхэр кы-зыугушыпсыгъэхэм лъэпкэ шIухъаф-тынэу «Зворикинская премия» зыфи-Iорэр кыафагъэшъошэщт.

ДАУТЭ Анжел.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкэ Те-атрэ иофышIэхэр гухэкIышхо ащы-хъоу фэтхъаурыхэх бзэхэр зыщызэра-гъэшIэрэ Гупчэу «Активым» идирек-тор шхъаIэу, театрум иныбджэгъу-шIоу Едыдж Мэмэт янэ идунай зэри-хъожыгъэм фэшI.

Адыгэ Республикэм ныбжы-кIэ ИофхэмкIэ и Комитет иофы-шIэхэр гухэкIышхо ащыхъоу фэ-тхъаурыхэх бзэхэр зыщызэрагъэ-шIэрэ Гупчэу «Активым» идирек-тор шхъаIэу Едыдж Мэмэт янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI.

КЪЭЛЭ ГЪЭПСЫКІЭ ЗИІЭ ПОСЕЛКЭМ ЗЫКЪЕІЭТЫЖЫ

Тэхьутэмыкье районым щыщ поселкэшхоу Яблоновскэм ыныбжь илъэси 100 хьугъэ. ПсэуэмкІи ащ нэбгырэ мин 25-рэ шэпсэу, унэгъо 5600-рэ мэхьух, фэтэр 4000 дэт, пенсионерхэу дэхсэм япчъагъэ нэбгырэ 7100-рэ мэхьу. Поселкэм чыгу гектар 964-рэ ылыгъ, ащ щыцэу псэуалэхэр зэрашыхьащтхэр гектар 700, промышленнэ зонэм гектар 63-рэ еубыты.

2008-рэ илъэсыр поселкэу ЯблоновскэмкІэ баеу щытыгъ: къэлэ гъэпсыкІэ зиІэ поселкэм ыныбжь илъэси 100, мэшлоку гъогоу «Краснодар — Новороссийск» зыфиІорэм илъэси 120-рэ, къутырэу Яблоновскэм къэлэ гъэпсыкІэ иІэ зыхьугъэр илъэс 50, Адыгэ консервышІ комбинатыр илъэс 80 хьугъэх.

Непэрэ мафэр пштэмэ, поселкэу Яблоновскэм ІофшІэпІэ 40 фэдиз дэт. Унэе предприятияхэм япчъагъэ 147-м нэсы. Предприятие анахь инхэу псэупІэм шылажьэхэрэм ащыщых газым икычІэщырэр иІугъэкІынерэ апылх Краснодар гъэІорышІапІэр, «Кубаньбургазым» икьутамэ, зипшъэрылх гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиІэ обществэхэу «Росспластику», «Формика-Юг», «Домбытхим», «Геллас», «Пластиктрейд», нэмыкІхэри. Джащ фэдэу транспорт организациехэр, почтэ эпхыныгъэм и Федеральнэ гъэІорышІапІэ икьутамэхэр, бэдзэрхэр, ресторанхэр, кафехэр, газучасткэр, гурыт еджэпІищ ыкІи ахэм анэмыкІхэр.

Поселкэр игъэхьагъэхэмкІэ къахэщэу илъэс пчъагъэрэ кырыкІуагъ. Адыгэ консервышІ комбинатым ищытхэу тыхэгъэгу имызакъоу Іэ-кІыбым щыІэ хэгъэгубэм ащызэлъашІагъэу щытыгъ. Нэужым поселкэм иІофхэр инэу кызыщыкьохы, тхьамыкІэгъо шьыпкъэм нэсыгъагъ. Гъогухэм языхт дэ-игъэ, гъогубгъухэр, урамхэр учыжхэм зэлъаштэгъагъэх. Цыфхэр зыщыпсэхэр унэхэм языхтети ятеплъи гукІодыгуагъ: ахэм ащыщхэр икыгъэ лІэшІэгъум ия 30 — 60-рэ илъэсхэм ашІыгъагъэх, капиталнэу гъэцэкІэжыгъэнхэ фэягъэ. Унэхэм ащыщхэм ІофшІэхэр адаублагъ, ТСЖ-хэу зэхашагъэхэм, федеральнэ программэм кызырэдилъытэрэмкІэ, мы илъэсым сомэ миллион 15 хабзэм къафитІупщын фае.

Поселкэм ыкІи ащ ипсэупІэ щыщхэм республикэмкІэ апэрэ ТСЖ-м ащыщэу «Пионер» зыфиІорэм Яблоновскэм щызэхаштэгъагъ. ПсэупІэм ипсэагъэхэм мы лъэныкъом фэгъэзагъэу зы Іоф гори зэшІуахыгъэп, аужыпкъэм ягугъеуемыллыныгъэ пае поселкэм изетегъэпсыхьан щыІэныгъэм пхырыщыгъэнхэм пае зы федеральнэ план горэм хэгъэуцогъагъэп. Ежхэм зи зэрамышІэрэм дакІоу цыфхэр

агъапцІэщтыгъэх. Районым ипашэхэм ахэм хабзэм тетэу унэхэр зэрагъэцэкІэжыныу щыт ахьцэр афамытІупщэу. Федеральнэ законэу N 131-м тетэу мылхур зиэхэм къаІахыжынышъ, Яблоновскэ псэупІэм ратыжыныр адэщтыгъэп. Поселкэ дэхэшхоу щытыгъэр рагъэчъэхып-ным Іофыр нэсыгъагъ. Ежхэм ашъхьэ фэшъхьаф зыми ыгъэ-гумэкІыщтыгъэхэп. Ау илъэсхэр зэкІэлъы-кІохи, суд ІофкІэ пэшэ фэмыфхэр тыращыгъэх, цыфхэу районым щыпсэухэрэми жьы къащэжыгъ.

Поселкэ дэхэшхоу зэгорэм щытыгъэм непэ Іоф сыдым тета? НахьышІум ылъэны-кьокІэ зыгорэхэр зэблэхьугъэха? Мы упчІэхэм яджэуапхэр зэдгъашІэхэ тшІоигъоу джырэблагъэ поселкэу Яблоновскэм иадминистрације ипашэ ипшъэрылхэр джырэ нэс зыгъэцэкІэщтыгъэу, джы хадзыгъэу Елена Гавриловам зылудгъэкІагъ.

Бзылфыгъэ ныбжьыкІэ Іэжъ-лъэжъэу тызІукІагъэм адыгэ шэн-нэшанхэр кыхэфэх, цыфыгъэшхо зэрэхэлъым гулыотэ.

— **Елена, ІэнатІэу узыфагъэзагъэр псынкІэп, уІофшІэнкІэ сьд фэдэ кыныгъэу апэу узэутэ-кІыну хьугъэр?**

— Илъэсхэм зэшІуамы-хыгъэгъэ Іофыгъуаб непэ тызэрхыылІэрэр. ЗэкІэмэ анахь Іофыгъэ инэу сэ слъы-тэрэр хэкітэкъупІэхэм алъэ-ныкьокІэ поселкэм изытет ары. Ахэр тэрэзэу зэрэмыгъэпсы-гъэхэр, шапхэхэм адимыштэ-хэу зэрэщытыгъэр ары адми-нистрацием ипашэхэри зыфы-тыращыгъагъэхэр. Дэмэ анахь дэижьыр псэупІэ-коммунальнэ хьызмэтшІапІэм ипашэхэр тІэ зэримылхэр ары. Іофыр ащ тетми, амалэу щыІэхэм тјусэ, зэралоу «псым икыпІэ кыфэд-гъотыгъ». Сэпэугъой аппарат унагъом имыІэмэ, ащ кы-кырэп ныла шІоим укыххэмы-щыжъэу ушысыныр!

— **Сьд фэдэ хэкіпІэхэ адэ къэжъугъотыгъэхэр?**

— Поселкэм щыпсэурэ бзылфыгъэ горэм ыІогъагъэм шъхьакІо сигъэшІыгъагъ: «Хьызмэт зехьаным фэлэс-мэгухэм азыфагу тирайон зэ-нэкьокъу щызэхаштэгъагъэмэ Яблоновскэм апэрэ чыпІэр ыубытыщтыгъ». Ау непэкІэ хэкітэкъупІэхэм яІоф нахь зыпкъ иуцуагъ сломэ сыхэу-кьощтэп. Зэпыу имыІэу, зэкІэлъыкІокІэ гъэнэфагъэм тетэу поселкэм шыхьафхэр щызэхэтэщэх, нэмыкІ шы-

кІэхэми тјусэ. Коммунальнэ хьызмэтшІапІэм иІофшІакІэ ренэу тэуплэкІу, хэкілхэр контейнерхэмкІэ хэкітэ-кьупІэм ятэгъащэх, учыжхэр рјатэгъэупкІых, гъогубгъухэр, урамхэр ятэгъэуэкъэбзых.

— **АщкІэ ІэныІэгъу кышъуфэхьухэрэр хэта?**

— Цыфхэр тикъотэгъухэу зэшІотхын тлэкІырэр макІэп. Мы Іофыгъом зэкІэ ыгъэгумэкІыхэрэр ІэныІэгъу кыт-фэхьух. Санитарием ишапхь-хэр зыукьохэрэм администра-цием щызэхэтщэгъэ комисси-ем тазырхэр атырелъхьэх, зэ-ряфэшъуашэу егъэпщынэх, псэупІэм кышъыдэкІырэ гъэзе-тым шапхьэхэр зыукьохэрэр кыарытэгъахьэх.

— **Сьд фэдэ хэбзэу-кьоньгъэха цыфхэм анахьэу зэрахьэхэрэр?**

— Унашъо щымыІэу, фиты-ныгъэ ямыІэу пыдзафэхэр хэти ыгу кызыщыкІырэм щыри-тэкъунхэу щытэп. АщкІэ шэ-пхьэ гъэнэфагъэхэр щыІэх. Ощхужым хьаІухэр кызырэрэ-зэ-лъыхэкІыхэрэм фэдэу зыгорэм хэкілхэр зыритэкъукІэ, нэмыкІ-хэми ащ хатакьозэ, Іатэшхохэр гъогубгъухэм, унэ Іупэхэм, нэмыкІ чыпІэхэм ащызэтэхьох. Ащ фэдэу хабзэу щыІэр зы-укьохэрэм комиссием админи-стративнэ пшъэдэкІыжъ аре-гъэхьы. Соми 100-м кышъе-гъэжъагъэу сомэ мини 2-м нэ-сэу тазырхэр атыралъхьэ. Джащ фэдэу нэбгырэ 200 фэ-диз агъэпщынагъ.

— **Гъогухэм языхтет укытегууцыІагъэмэ дэгъу-гъэ. Цыфхэм ятхьаусыхь-хэр зэхэтэхьы.**

— Шъыпкъэ зыфапІорэр гъогухэм языхтет дэи, цыфыбы кытэгъаусыхьылэ. Охътабэ зытебгъашІэ хьун Іофыгъоу ар щытэп. Мыгъэ мэлылфэгъум икІэуххэм адэжэ цыф зэхэхэ поселкэм щыІагъ. Ащ район тхьаматэу Пщыдатэкъо Ризо хэлэжъагъ. ЗэкІ пІоми хьунэу

гъогухэр зэщыкьуагъэх, етІани машинабэ посел-кэм кыдэхьэ хьугъэ. ЗиІоф дэи дэдэр урамэу Промышленнэр ары. Чэщ-зымафэм кыкІоцІ хьылъэ-зещэ машинэхэм упу ямыІэу щэзекІох. Ахэм машинэхэр зэутэ-кІынхэм ищынагъо къа-Іэты. ПсэупІэ кІоцІым кыдэхьанхэу ахэм яІоф дэлъэп, поселкэр къэу-ухьанэу гъогу шъомб-гъошхо щыІ. Мы чы-пІэхэм милицием иІо-фышІэхэр атетынхэ фай. Урамэу Советскэм ма-шинэхэр щызекІонхэр кьин дэдэу хьугъэ. Рай-оным иІэшъхьэтет мы щыкІагъэхэр дэгъэзы-жыгъэнхэмкІэ Іофтхьабзэхэр зэрехьанхэу ыІуагъ, ащ тыщэ-гугъы.

— **Зашъохэрэ псым иІоф сьдэу щыта, дэи дэ-дэу кьаІоцтыгъ...**

— А Іофыгъом изэшІохын кІыхьэ-лхыгъэ хьугъэ, ау мы аужырэ уахьтэм гъэхьагъэхэр щыІэх, ІофшІэныбэ дгъэцэ-кІагъэ. Артезиан псыкычІэ-щыпІищ дгъэуцугъэ. Зашъохэ-рэ псым иІофыгъохэр зэшІо-хыгъэхэ хьугъэ, гушъыІэу рай-он тхьаматэм кытыгъагъэр ыгъэцэкІэжыгъ.

— **Мы аужырэ лъэхьа-ным джыри сьд фэдэ Іофыгъоха зэшІошъухь-хэрэр? Ахэм гъэхьагъэкІэ уаджэ хьушъта?**

— БэкІае кыддэхьугъ рай-оным ипашэхэри цыфхэри тиІэпыІэгъухэу. Ахэм гъэ-хьагъэкІэ уаджэ хьушът. Арэу-щтэу зыкІасІорэр а Іофыгъохэр кьинкІэ зэшІотхыгъэхэш ары. Щысэ къэсхьын. Титовым ыцІэкІэ щыт урамым илъэс пчъагъэхэм кьаІоцІ хэбзэ-чъэу ащ изэшІохын бгъодэ-кІыжыгъагъэх. Милицием иІофышІэхэмрэ район адми-нистрацием иІофышІэхэмрэ сигъусэхэу а Іофыр зэшІот-хыгъэ. Спортплощадкэ щыт-шынэу район пащэм а чыпІэр кытитыгъ. ХэкітэкъупІэм ычІыпІэкІэ спортплощадк!

Районым ипашэхэм яшІуа-гъэкІэ поселкэм хэхьоныгъэ егъэшыгъэнхэм пае сомэ ми-ллиони 150-рэ къатІупщыгъ. ПоликлиникикІэу ашІырэм иухын миллионишъэ пэІухьащт. Мэфэ стационарым пІэкІори 160-рэ иІэщт, мафэрэ нэбгырэ 750-рэ фэдизымэ шІэзэщтхь. ОборудованиякІэхэр чІэты-щтхь, аптекэ хэтыщт. Мы илъэсым икІэухым поликлини-кэм иІофшІэн ригъэжъэщт.

Псыр зыукьэбзырэ псэуа-лъэхэм ягъэуцун, зашъохэрэ псым икычІэщын, гъогухэм

ягъэцэкІэжыын сомэ миллион 35-рэ апэІухьагъ. Псыр зэры-кІорэ трубуэ километрэ фэдиз агъэтІылыгъ, псы кычІэ-щыпІих агъэуцугъ, урамэу Га-гариным ыцІэ зыхьырэм асфальтыкІэ тыралъхьагъ, урамэу Космическэм кІэлэ-цыкІу ІыгыпІэ кышъызІуа-хыгъ.

Чыристан къэхалъэу посел-кэм дэтым чыпІэ иІэжъэп. Ари зы Іофыгъоу щытыгъ. ТапэкІэ Іоф зышІэгъэ пащэхэм чыгу щыІэп аІоцтыгъ, ау район администрацием Шап-сыгъэ псыубытыпІэм дэжэ чыгу гектар 70-рэ щыІэу кыыхыгъэщыжыгъ. Ар джы дгъэфедэщт.

Мы уахьтэм ехьулэу пос-селкэм ТСЖ 16 щызэхашагъ, ащ фэтэрыбэу зэхэт унэ 20 хэхьэ.

— Илъэс пчъагъэм кы-кІоцІ къэлэ псэупІэ гъэпсыкІэ зиІэ Яблоновскэм и УставкІэ Іоф ашІагъэп. Ащ пылгынхэу пащэхэм уахьтэ яІагъэп, пос-селкэм ыцІэ изэблэхьун, пос-селкэр Краснодар хэгъэхьэ-жыгъэным, трамвайхэр псэупІэм кьаІохэу гъэпсы-гъэным, суд Іофхэр — джа-ры зыгъэгумэкІыщтыгъэхэр. Администрацием Іоф тэрэзэу ышІэным пае правовой базэм (лъапсэм) ишэпхьэ гъэуцугъэ-хэр иІэнхэ фэягъ, ау ахэр щыІагъэхэп. ЗэрэхьурэмкІэ, жьым хэтыхэм фэдэу, илъэс пчъагъэрэ пащэхэм Іоф ашІагъ. Ахэм къахэкІыкІэ республикэ ыкІи федеральнэ ахьцэхэр псэупІэм кытІэкІэ-хьанхэу амал щыІагъэп. Джа-ры цыфхэм ахьцэ Іэпы-Іэгъухэр кыаратынхэу зыкІэ-мыхьушъыгъэр...

ІэнатІэм зэрэІухьагъэм те-тэу Елена Гавриловам къэлэ гъэпсыкІэ зиІэ поселкэм и Ус-тав изэхэгъэуцон ыкІи иштэн дэлэжъагъэх, бэдзэогъум ыгу-зэгухэм адэжэ ащ тегушъы-Іагъэх, хэгъэхьон-хэгъэкІынхэр ашІыгъэх.

Культурэм ылъэныкъокІи пэщакІэхэм гъэхьагъэхэр ашІыгъэх. Гъэтхапэм Красно-дар щыкІогъэ фестивалэу «Кубанский казачок» зыфи-Іорэм фольклор ансамблэу «Родничокым» ятІонэрэ сте-пень зиІэ дипломыр кышъи-хыгъ. Фестивалэу «Балтий-ское созвездие» зыфиІорэм поселкэм икІыгъэ артист ныбжьыкІэхэм апэрэ чыпІэр щаубытыгъ. Гъэхьэгъэ дэгъу-хэр ышІыгъэх адыгэ лъэпкъ къэшъокІо ансамблэу «Моло-дость Адыгеи» зыфиІорэм. БэмышІэу къэзэкъэ культурэм ифестивалэу поселкэу Туль-скэм щыІагъэм, къэзэкъэ орэ-дхэр къэзыІорэ Яблоновскэ народнэ коллективым «Гран-при» кыфагъэшъошагъ.

Джащ тетэу къэлэ гъэ-псыкІэ зиІэ поселкэу Ябло-новскэм зыкьелэтыжы, щыт-хьоу иІагъэм кыфигъэзэ-жыныу фэтэІо.

ХЪУШТ Щэбан.

«ЖЪЫУР» САНКТ-ПЕТЕРБУРГ ЩЫАГЪ

Шэклогъум и 28-рэм къыщегъэжъагъэу чъэпыогъум и 2-м нэс Адыгъ къэралыгъо университетым иорэдыло купэу «Жъыур» профессорэу А.Н. Соколовар игъусэу Санкт-Петербург икъэралыгъо консерваториеу Н.А. Римский-Корсаковым ыцлэ зыхъырэм щылагъ. Всероссийскэ научнэ конференциеу ащ щыкӀуагъэм купыр хэлэжъагъ. Музыкантимэ яззлукӀэхшо лъэпкъ культурэмрэ джырэ еджэплэ системэмрэ зэрэзпхыгъэхэр ары зыфэгъэхьыгъагъэр. Ащ игъусэу консерваторием этномузыкологиемкӀэ иотделение къызызэлуахыгъэр илъэс 20 зэрэхъурэр хагъэунэфыкӀыгъ.

Конференцием хэлэжъагъэх Урысыем консерваторие цӀэрылоу итхэм ялӀэпкъ орэдыло купхэмрэ лъэпкъ музыкэм иушэтын Иоф дзышлӀэрэ шӀэныгъэлэжъхэмрэ. Ахэм ащыщых конференциер зыщыкӀогъэ консерваторием епхыгъэ колледжым, Москва, Казань, Саратов, Петрозаводскэ якъэралыгъо консерваториехэм, Воронеж, Вологда, Санкт-Петербург культурэмрэ искусствэмрӀэ якъэралыгъо университетхэм яшӀэныгъэлэжъхэр. Лъэпкъ музыкологиемрӀэ якъэралыгъо консерваториемрӀэ шыкӀлӀэм, лъэпкъ орэдыжхэр, пщыналгъэхэр университетым зэрэщызэрагъашӀэхэрэм, лъэпкъ пщынэ Иэм-псымэхэм студентхэр зэрэфагъасэхэрэм, лъэпкъ орэд къӀуакӀэм иамалхэм, итарихь шӀэныгъэлэжъхэр атегушылагъэх.

Шэклогъум и 29-м Урысыем и Лъэпкъ библиотекэу Санкт-Петербург дэтым икамернэ зал рагъэблагъэх, консерваториехэмрэ къэралыгъо университетхэмрэ яорэдыло купхэм концерт къыщатыгъ. Лъэпсэшхо зилэ къэралыгъо еджэплэ цӀэ-

рылохэм къагъэлъэгъогъэ концертым Кавказым, адыгъхэм амакыи щылуфъ, «Жъыум» адыгъ орэдыжхэмрэ мэкъамэхэмрэ къекӀоллагъэхэр ригъэдэлугъэх. ФӀоло-фӀэшӀэ орэдхэр, нарт орэдхэр, лыхъужь гъыбзэхэр, къамылым, шыкӀлӀшынэм амакъэ Иогутео мыухыжкӀэ къедэлухэрэм агъэлъэплагъэх.

Санкт-Петербург щызэхэщэгъэ Адыгъ Хасэм итхыаматэу Хьамхъукъо БислӀан ишӀуагъӀэ лъэпкъ зэфӀэшхъафху кӀалэм дэххэм я Унэ рагъэблагъэх, «Жъыум» концерт къыщитыгъ. Джащ фэдэу орэдыло купхэм ямастер-классэу Лъэпкъ библиотекэм щыкӀуагъэм «Жъыур» хэлэжъагъ. Адыгъ орэд къӀуакӀэр ашӀогъэшӀэгъонэу къыхагъащыгъ ыкӀи хэушхъафыкӀыгъэу Урысыем ИорыуатэмкӀэ и Гупчэу Санкт-Петербург дэтым рагъэблагъэх, хъакӀэщ орэдхэм щадэлугъэх. (Тикорр.).

Сурэтым итхэр: (сэмэгумкӀэ къегъэжъагъэу) Дугъ Псынф, ГъукӀэ Замудин, Абыдэ Ирин, Кушъу Свет, Нэгъой Заур, Гъонэжыкъо Селим, Даур Рэмзан, Тыр-коо Эрхъан.

ЫГУ ЕТЫГЪЭУ ИЮФШІЭН ЕГЪЭЦАКІЭ

— ТиунагъокӀэ спортым ренэу тыпылгыгъ, — ело Евэ, — тӀанэрэ тӀатэрэ ашыхэр зӀкӀэ атлетикэ онтӀэгъум пылгыгъэх, ахэм ащыщэу нӀбгыриплӀыр атлетикэ онтӀэгъумкӀэ спортым имастерых.

Нэужым тызэрэщыгъэго-загъэмкӀэ, ар ныбжыкӀэ дэдэу дӀкӀуагъ, ащ ыпкъ къыкӀыкӀэ зӀгуатхэнху хъугъагъэп. КӀалэу псӀогъу зыфӀэхъугъэр дӀэ къулыкъум ащи, илъэситӀурэ къэтыгъ. Ащ нэс гуащэм лӀэхэсыгъ ыкӀи ар янэм фӀэдэу ылъытӀэщыгъ. ИныбжыкӀагъэ емылгытыгъэу, унэгъо тӀэрэ зӀришӀэщытым фӀэшхъаф гупшысӀэ илагъэп. ИзекӀуакӀэхэри ащ диштӀэщыгъэхэти, гуащэм ренэу едӀлуштыгъ, ыӀорэр зӀкӀэ ыгъэцакӀэщыгъ. А уахътэм ятӀэм хӀшыкӀыгъэ унэ цыкӀлӀум исыгъэхэми, шхъэкӀэфӀныгъэу зӀфашӀырэмрэ гуфӀэбныгъэу зӀфырӀӀӀмрэ дӀэгъоу зӀгуригъалоштыгъэх. Евэ ыгу къызырӀкӀыжырэмкӀэ, апӀэрэ пшӀэгъэжыер къыфӀэхъугъэу мафӀэ горэм гъэзет нӀкӀубгъом къыхъагъэу еджагъ станицэу Ленинградскэм педучилищэ къыщызӀлуахыгъэу ыкӀи гуащэм еупчӀыжыи, фытыныгъэ къызыретым, ащ чӀахыи, 1989-рэ илъэсым къыухыгъ.

Ащ нэс къулыкъур къыухи ишхъэгъусэу Эдуард къы-зӀкӀожым, механизаторэу Иоф ышӀӀӀнэу ригъэжъагъ, Евэ Улапэ дӀт кӀэлӀцыкӀу ыгыпӀлӀэм кӀэлӀпоу лухъагъ. Ащ илъэ-сикӀлэ Иоф щышӀагъэу зызӀфашӀыжым, Штурбинэм дӀт гурит еджапӀэу N 10-м лухъагъ. АпӀэрэ уахътэм кӀэлӀеджакӀохэр охътабӀэрэ зы-щаӀыгъыхэрэ группэм Иоф щышӀагъ, етӀанэ пионервожа-тэу ашыгъагъ. Сыда плӀомэ Евэ сыдигъуи икӀесагъ кӀэлӀцыкӀлӀухэм ахэтыныр, ахэм Иоф адидӀлӀныр. Ыгурэ ыпсӀэрэ ятыгъэу, шӀу ылъӀэгъуху, язӀэхъшыкӀ, яхъахӀ шӀогъэшӀэгъонэу алыплӀэу, дӀэгъоу зӀгуригъалоху ахэ-тыгъ.

Нэужым, 1996-рэ илъэсым, АКЪУ-м чӀахыи, 2001-рэ илъэ-сым къыухыгъ.

— ШыпкъэмкӀэ, ащ сы-щеджӀфӀкӀэ лӀымрэ сӀырэ къыныгъо макӀлӀп зӀытчыи фаеу хъугъагъэр, — ело ащ. — Сыда плӀомэ Иоф сӀлӀэ-щыгъ, ащ дакӀлоу Улапэ унэ щытшӀыщыгъ, ятӀонэрэ пшӀэгъэжыер къытфӀэху-гъӀагъ. Сигуащи къэсыма-джи, плӀэм хӀлӀэу илъэсиплӀы-рэ тӀыгъыгъ. БӀэ темышӀлӀэу пшӀэгъэжыитӀум шӀгъо-жые къатехуагъ.

Ау зӀгурылохэти, а къы-ныгъохэм зӀшхъэгъусэхэр теубытагъэ хӀлӀэу апыхы-кӀыныхэ, ялфыгъэхэри алыгъ тырагъэуцонхэ алыкӀыгъ. ПшӀашӀэмэ еджапӀэр къау-нахыжъэу Беллэ АКЪУ-м, нахыкӀлӀэу СветӀэ кӀэлӀегъэ-джӀэ колледжым ачӀӀхъагъэх. КъызыплӀэкӀыгъо имыфӀэ-хӀзӀ, уахътэр кӀуагъэу джы къашӀху. Сыда плӀомэ нахы-кӀлӀэм колледжыр къыухи, дӀкӀуагъ, заочнэу АКЪУ-м щеджӀэ. ШӀгъоужыер Евэ Иоф зышӀишӀлӀэрэ еджапӀэу Штурби-

БыщтӀэкъо Евэ Красно-гвардейскэ районым ит къуадэу ДжамбӀчые къы-щыгъу, ащ гурит еджа-пӀэр 1983-рэ илъэсым къы-щыгъу. АпӀэрэ классым къыщегъэжъагъэу дӀэгъоу еджагъ, «4» зырыз хэты-гъэр, адрӀхэр «5» зӀкӀагъэх. Гурит еджапӀэм ыуж МТТ-м итехникумэу Арма-вир дэтым щеджӀагъ. Евэ спортыр шӀу ылъӀэгъу зӀкӀэджыгъ, еджапӀэм чӀэсыфи ащ пылгыгъ, джы къызынсыгъэми ар ІӀкӀыб ышӀырӀп. Спорт лӀэпкъэу ащ анахэ ыгу рыхъыхэрэр атлетикэ псынӀкӀлӀмрэ во-лейболымрэ. Спорт зӀнэ-къокъухэм зӀрахӀлажъэ-щыгъэм пае бӀэ щытху тхылыгъэу къыфагъэшӀо-шагъэр.

нэм дэтым щеджӀэ, я 10-рэ классым ихъагъ. ЛӀыр ежӀ Иоф зышӀишӀлӀэрэ еджапӀэм Іут.

ДжыдӀдэм Евэ физическэ культурэм иурокахэр арегъэ-жыых. Ащ имызакъоу кӀэлӀе-джакӀохэр спорт лӀэпкъ зӀ-фӀэшхъафхэмкӀэ нахыбӀэу кру-жокхэм ахӀгъэлэжъэгъэнхэм дӀшхъахырэп. Волейбол заня-тиехэр ары ягуапэу нахэ къызӀкӀуалӀэхэрэр. Ежымыи ыгу ащ нахэ фӀэагъэшӀ, зӀкӀэ кӀэлӀеджакӀохэр чанэу къы-хыгъэлажъэхӀзӀ, иурокахэр ыгъэ-псынхэ елӀэкӀы. Шыпкъэр плӀощтмэ, адрэ спорт лӀэпкъ-хэмкӀи гъэхъэгъэ дӀхӀлаехэр ашӀых. ГушылӀэм пае, ащ ыгъа-сэхэрэр республикэми район-ми шахматхэмкӀэ, атлетикэ псынӀкӀлӀмкӀэ зӀнӀкъокъоу ащы-зӀхӀащэхэрэм ахӀлажъэх, ха-гъэунэфыкӀырэ чӀыплӀэхэри нахыбӀэрэмкӀэ ащаубытых.

ЕжӀ еджапӀэм бӀэрэ зигугъу къэтышӀыгъэ спорт лӀэпкъхэм-кӀэ зӀнӀкъокъухэр зӀрӀщызӀха-щӀэхэрэр ахэм ягуап. ЩысӀэ-техыплӀэу зыкыщыгъэлъа-гъорэмэ ацӀэ игуапэу Евэ къырело. Ахэр кӀэлӀеджӀкӀо хъупхъэху Клаш Артур, Бгъо-шӀэ БислӀан, ШхъахъутӀэ Фи-липп, Альвина Кондаковар, Марина Заруднир, нмыкӀхэри. Мыгъэ атлетикэ псынӀкӀлӀмкӀэ район зӀнӀкъокъоу зӀхӀащӀа-гъэми Евэ ыгъасэхэрэм мыдӀэу

джыри зыкыщыгъэлъэ-гъуагъ. ЕджӀлӀэ 15-м аще-джӀэр спортсменхэр ащ къекӀоллагъагъэх. ЦӀэ Фати-мэ метрӀэ 400 къӀэчыгъэ-нымкӀэ я 3-рэ чӀыплӀэр ыубы-тыгъ, нмыкӀхэми узфашыт-хуи гъэхъагъэхэр ашӀыгъэх. Джащ фӀэдэу футболымкӀэ, пионерболымкӀэ, волейбо-лымкӀэ, баскетболымкӀэ клас-схэм язӀнӀкъокъухэми Евэ ыгъасэхэрэр бӀэрэ къашы-щых. ХӀгъэунэфыкыгъэн фае лъэпкъ проектур урокхэм ащыгъэцӀкӀэгъэным тегъэ-псыкыгъэу физкультурэм иурокахэм адыгъ лъэпкъ джӀэ-гукӀэхэр Евэ зӀрахӀызӀхышӀэ-рэр.

БыщтӀэкъо Евэ еджапӀэм Иоф зӀрӀщишӀлӀэр физкульту-рэм икӀлӀэегъэджӀэ къодып, социальнэ педагогэу зӀрӀщы-тым елӀытыгъэу, кӀэлӀцы-кӀубӀэ зӀрыс унагъохэм Иоф адешӀлӀэ, ахэм ящыкӀлӀгъэ ІэпылӀгъур зӀраригъэгъоты-щытым пыл. Ащ фӀэшхъафэу илъэс 18 хъугъэу общественнэ ИофшӀӀӀнри дегъэцакӀэ, еджа-пӀэм ипрофсоюзнэ организацие итхыамат. Общественнэ Иоф-шӀӀӀным чанэу зӀрӀхӀлажъэрэм пае район щытху тхылыгъэу мызӀу къыфагъэшӀошагъэх. Спортым ылъэныкӀокӀи щыт-ху тхылыгъэр мымакӀлӀэу илӀх. Ащ фӀэдэ уасэ къыфашӀыным пае илофшӀаӀлӀэ, игъэхъагъэхэм гу алызытӀэхэрэм, чӀыплӀэ зӀжъу ифӀэмэ, ІэпылӀгъу къы-фӀэхъухэрэм инэу афӀэраз.

— УнӀэр тшӀы зӀхъум, — ело Евэ, — унэгъо ныбжы-кӀлӀэу тызэрэщытыр къыдалгы-тӀзӀ, къыныгъохэм тызӀутӀэ-кӀырэм район администрацие-м ренэу тыщызӀхӀащӀы-кӀыштыгъ. Ащыгъум админи-страцием ипащӀэщыгъэу Фе-дор Петрович Федорко ищы-фышӀугъи мызӀу тыушӀэтынэу хъугъэ. Уахътэ къыхӀкӀыгъ мылӀыкӀумкӀэ чӀыплӀэ зӀжъу дӀдэ тифӀэу. Джащ фӀэдэ лъӀэ-хъаными ІэпылӀгъу къытфӀэху-щыгъ, ащ ишӀуагъӀлӀэ бан-кым ахышӀэ чӀыфӀэ къылытхын тӀӀэкӀыштыгъ. АрышӀ, тӀэ ащ лъӀэшӀу тыфӀэраз, шӀлоу къыт-фышӀагъэр тиунагъокӀлӀэ егъа-шӀӀӀми тщыгъупшӀэщӀтӀэ. Ащ фӀэдэ цыфыгъэ фыщытыкӀлӀм сӀэ сшхъэкӀи бӀэ шӀуагъэу къысхылыгъагъэр. Ащ пае сӀэ езгъэджӀэрэ сабыйхэри, уна-гъом исхэри цыфышӀлӀунху, зышӀыщыкӀагъэм къӀэзыуцу-хыэрэ цыфхэм алӀэ афӀащӀизӀэ псӀоухэ хъунэу сыфай.

ИкӀлӀухым къышӀытӀон Быщ-тӀэкъоху тыкызытегушылӀэ-хэрэм хӀтӀэшхо зӀрӀлӀэр, яунэгъо хызмӀэти зӀрӀмыцӀыкӀлӀур, чӀэми, шкӀӀэхъужыи, чӀэти, псы-чӀэти зӀрахъухэрэр. АрышӀ, исхэр зӀкӀэ алӀэ зӀкӀэдзагъэу хыалӀлӀэу зыщылажъэу ыкӀи зыщышхъжыерэ зӀгурыло-зӀделӀжъ къоджӀэ унэгъо даху щыт. Ащ фӀэдэ унагъом къы-кӀырэр ары зыгорэм шхъӀэ-клафӀэ фӀэзышӀын зылӀэкӀы-щытир къызыфашӀырэри. БыщтӀэкъо Евэ къызыгъэнасы-пышӀорэр ежӀ иунагъуи ащ фӀэдэу зӀрӀщытыр ары.

ШӀӀКӀО Мур.

Чылэу щымылэжъыр сшлэнэу зэрэхъугъэр

Уахътэм ищэрэхъ онтэгъу. Къэралыгъохэр, лъэпкъхэр ащ ыгулэгъухэзэ, сапэ ышыхэзэ, рэкIо.

Адыгэ лъэпкъым къинэу пэкIэлыгъэр, хъазабэу рагъэщэ-чыгъэр, тарихъыр жъалымэу зэрэ-щытыгъэр, адрэ адыгэ чылэмэ афэ-дэу, Лакъшыкъуаеи (Р. Уайкъо-къом къызэритхыгъэм фэдэу чы-лэм ыцIэ **Лакъшыкъуаеу** къэ-тэгъэнэжы — ред.) ыушэтыгъ.

Тхыгъэм сэ сашыгуагъ. Ау къызэралотэжырымкIэ, чылэхэр агъэкощынхэшъ, бжъэдыгъу чыгум IэрышI псыутIэ шашын агу хэлэу тынэ-тятэхэм къэбар ахэлтыгъ. Ащ лъапсэ имылагъэу сэ сшхэкIэ слон слэкIыштIэп. Шъуеплтыба: Урыс-Кавказ заор рекIокIы зэхъум фэдэ къабзэу, адыгэ чыгур къаигъэ ашыгъэу IэрышI псыгыгъыпIэхэр егъэлы-ягъэу шашыхэу рагъэжыагъ. Апэу ЩыкI псыгыгъыпIэр, нэмыкI IофшIэн щымылэм фэдэу, лIи, шъузи, кIали рафылэхIи, ку-зэкIэтрэ тачкэхэмрэкIэ арагъэ-шIыгъ. Ащ ыуж Шапсыгъэ псыгыгъыпIэр ашынэу рагъэ-жыагъ. А псыутIэм мыхъунэу кыыхыгъэм цыфхэр шыгуагъэ. Унэгъо шибл Iэпэ-цыпэм шы-щэу унэгъо шытIум къемыхъуж ашыгъэ чылэу БжыхъэкъоякIэм илъэснэ кIэлэгъаджэу сэ Iоф шысшIагъ.

Ари рамыгъэкъоу Тэхъутэ-мыкIо, Щынджые псыгыгъыпIэ цыкIухэр арагъэшIыгъэх.

Мыщ фэдызэу къызкIэсы-хъагъэр зэнэгуагъэхэу, ау зэмы-жэгъэхэ утынэу адыгэ лъэпкъхэм ащыщэу бжъэдыгъумэ къара-хыгъэр ары. АшIошъ мыхъузэ, зэмыжэгъэхэ лажэр бжъэды-гъумэ къахлахэ — поселкэу Адыгейск зыцIэр ашIынэу рагъа-жэ. Хъэтэшхоу Iофым пылты-гъэхэп ар зышIыхэрэри, зыфа-шIыхэрэри. Зэралоу, тIури гугъэ-щытыгъэх: зыхыхэрэри, ахыхэ-рэри. Мызэгъэгуми, зэрэхабзэу, зыхыхэрэр нахъ лъэшэу кы-чIэкIыгъэх. Ахэм Поселок гид-ростроителей цIэу фауси, Крас-нодар икыблэ лъэныкIо кьэлэ псау шагъэсыгъ. Ащ унэ зэтет дэхэшхохэр шашыгъэх, гъогу дэгъухэр ахэм якIух, скверхэр, кIэлэцIыкIу джэгупIэхэр гуIэ-тыпIэхэу шашыгъэх.

Адыгкьалэ ашынэу зырагъэ-жыгъэм тегъу поселкэу Лъэу-стэнхьаблэ хъапсэ шашыгъ. «Комсомольскэ стройкэ» алуи еджэгъагъэх, Адыгейскэ зы-шIыгъэхэм янахыбэр джа хъап-сым чIэсыгъэхэр ары. ЕтIани ащ имикрорайонхэм хъапсым фэдэ къабзэу «зонэкIэ» яджэщтыгъэх. ХъапсчIэхэм ашыгъэ унэхэм барак плышъохэр ялэхэу, уачIэсынкIэ мыгуIэтыпIэхэу шытыгъэх. Шыпкъэр пIощтмэ, зышIырэмэ ар ялэжыагъэп: про-ектэу къаратыгъэм тетэу унэхэр ашышIыгъэх.

Ащ фэгъэхыгъэу Лакъшыкъо-е къоджэ Советым итхьамэтагъэу БрантIэ Мыхьамодэ краим иIэшхъэтетмэ арилогъагъэр цыфмэ къахэнэжыгъ: «Да, тюр-ма — наша, отдых — ваша». Мы-хьамодэ лIы губзыгъагъ, гушыIэ щэрыохэр къылощтыгъэх. Мы лIы

шIагъор зэрашымыгъупшэнэу, Адыгкьалэ изы урам ыцIэ фа-усыгъ.

Адыгкьалэ Лъэустэнхьаблэ шышхэмрэ лакъшыкъуаехэмрэ арых апэ къагъэкIошIыгъагъэхэр. Ар зыхъугъагъэр 1969-рэ илъэ-сыр ары. Ащ ыуж охътэ зэ-фэшъхьафхэм къагъэкIошIыгъэх къуаджэхэу Апэрэ ыкIи ЯтIонэрэ Едэпсыкъуаехэр, КъэзэныкIо-ежъыр, КъэзэныкIоякIэр, Шэ-бэнхьаблэ, Шыхьанчэрыхьаблэ, Ленинхьаблэ, Нэчэрэзые, къутырхэу: Къургъо, Калини-ныр, Кармалинэ, Маяк. Псэу-пIэхэу щымылэжхэм янэпэп-лъэу, къалэу Адыгейскэ ипэ-щагъэу Мамыекъо Кимэ кIэщакIо фэхъуи, Адыгкьалэ игупчэ саугъэт шагъэуцугъ.

Ау ащ ухыгъэ шыхъугъагъэп бжъэдыгъу чыгум ихъухъэгъэ тхьамыкIагъор. Поселкэу Лъэу-стэнхьаблэ, къуаджэхэу Пчы-хьалIыкъуае, Очэпшые ягъэ арагъэкIыгъ. Шыпкъэр пIощт-мэ, Очэпшые лъэганIэм къыте-нагъ, шынагъо илэжъэп.

Джы непэ Iофыр зытетыр мары: поселкэу Лъэустэнхьаб-лэрэ къуаджэу ПчыхьалIы-къуаерэ ялофхэр дэгъухэп. Къуа-джэу Хьалтэкъуаеи тамбэ лъа-гъэу метрэ пчъагъэкIэ ышхъагъ итыр шынагъо.

КъызэрэтIуагъэу, апэ къа-гъэкIошIыгъэмэ Лакъшыкъуае ащыщ. Адрэ адыгэ чылэхэм афэдэу, чIыпIэ дэхэ дэдагъэ зы-дэшысыгъэр. Краснодар кило-метрэ 18-кIэ пчъыжэу, псыхъоу Пшызэ нахъ пэблагъэу къушъ-хэм екIурэ гъогуи кIэрысыгъ. Тыгу къэдгъэкIыжмэ хушIт мы чIыпIэм Краснодар шхъафит ашIыжы зэхъум ззошхо зэ-ррщыкIуагъэр. Нэмыц техакIохэр тыхэку рафыжыыхэ зэхъум тиззоIл нэбгырэ 500-м ехъоу къаукIыгъэхэм яхьадэхэр Лакъ-шыкъуае шагъэтIылыжыгъагъ-гъэх. Чылэр къызэгъэкIошым ахэм якъупшхъэхэр Адыгэ-къалэ къахыжыхь, аужырэ рэхъатыпIэ ар афэхъужыгъ. Ари зы тхьамыкIагъоу IэрышI псыгыгъыпIэм къафихыгъэмэ ащыщ.

Лакъшыкъуае тарихъ гъэ-шIэгъон пыл. ХъапэкIэ Лакъы-щыкъу ары къуаджэу Лакъ-шыкъуае къызэпIыгъагъэр. Къуа-джэр джы къалэу Псыфабэ (Го-рячий Ключ) зыщагъэлсыгъэ чIыпIэм шысыгъ. Мо лIы цIэ-рыIошхуагъэм икIи гъэнэ-фагъэу, мыжъосыни тетэу а къалэм дэт. Лакъшыкъуае пэ-мычыжэу Тыркьанхьаблэ шы-сыгъ. КъоджитIури зэхэхэу, зэгурьлоу псэушIыгъэ. Урыс-Кавказ заор къежыи, чылитIури къушхъэм къызычIафыхэм, къызэралотэжырымкIэ, «Чыгы-уджым» дэжэ тIысыгъагъэхэу ары. «Чыгыуджыр» бжъэдыгъу чыгум исхэм дэгъоу ашIэ-щтыгъ. Мы чIыпIэр агъэлапIэу, хасэхэр шызэхашхэу, къуаджэ-мэ ялыкIохэр шызэлукIэхэу шытыгъ. Пшы-оркъ заом хэлэ-жыгъэгъэ фэкIолхэр мыщ шы-зэрэугъонгъагъэхэу къалотэжы. Ахэм ахэтыгъ Лакъшыкъуае шыщэу КIэныбэ Жэклагуи.

«Чыгыуджыр» къутырэу Каза-зово, Краснодар ылэныкIокIэ гъэзагъэу, километритIу нахъ мыхъоу шытыгъ. ЧыпIэр дэ-хагъэ, инхэу, занкIэхэу, лъагэхэу чыгъ 40 итыгъ. УебгъукIо зы-хъукIэ, ащ укышчымыуцун плэкIышIыгъэп.

Лакъшыкъуае сыдахэу, ныб-джэгъуи, Iахьыли, благъи щысIлэу шытыгъэп, лакъшы-къуаемэ лIыгъи, цIыфыгъи, гукIэгъуи зэрэхэлъыр сэ сшхъэкIэ сыушэтыгъэ. 1977-рэ илъэсым поселкэу Адыгейскэ къалэ зашIыжым сэ инструкто-рэу къэлэ исполкомым сыIу-хъэгъагъ. IофшIапIэм лакъшы-къуаехэр шIукIаеу Iутыгъэх. Тхьаматэм игуадзэу Iоф ышIэ-щтыгъэ Хьэкомэ Юрэ Хьазрэт ыкъом, ащ ыпэкIэ еджапIэм идиректорыгъ, нэужым исполко-мым исекретарыгъ, былым-гъэпщэрыпIэм ипартком исекре-тарыгъ. Лакъшыкъуаемэ яжэ гъэшIуагъэу непи тикIалэ шэп-сэу. Исполкомым секретарэу илагъэр Шэуджэн Бадур Тыу ыкIор ары. Бадур лIы шъыры-тэу, гукIэгъушхо хэлэу, шхъац фыжэ Iужу тельэу, мэфэ реным тхэу шысышIыгъ. Абыдэ Даут Нарыч ыкIор военнэ-учетнэ сто-лым ипэщагъ, губзыгъагъ, ини цыкIуи чылэм къыдэкIыжы-гъэхэр ышIэщтыгъэх, хэт илахьыли къыуилошIыгъ. БэкIэ сшч нахыжым иныбджэгъу тызэфэхъугъагъ. КIэныбэ Шы-хьам Чэжы ыкъом илъэсипшIым ехъурэ гъэзэныгъэм иотдел ипа-щэу Iоф ышIагъ. Цыф Iуш, сэ-меркьэу дахэ хэлэ, лакъшы-къуаемэ анахъ алъытэрэмэ ащыщ, общественнэ IофшIэнхэм чанэу ахэлажэ.

Илъэсыбэрэ къэлэ исполко-мым ибухгалтер шхъэIагъ ТIэшъу Рае. IофышIэхуагъ, дисциплинэр пытэу ылыгъыгъ. Непэ къызнэсыгъэм Iоф ешIэ ащ игодзагъэу ЕреджыбэкIо Разы-ет. ЗАГС-м илъэсыбэрэ ипэщагъ Нэпсэу Светэ. IофшIэкIо ча-ныгъ. Джы Мыекъуапэ шэпсэу.

ДахэкIэ ацIэ къесло сшIоигъу непэ сыздэлэжэрэ лакъшыкъо-е кIалэхэу ЖэнэлI Даутэ, Нап-цIэкIо Шумафэ, Хьатэгъу Ада-мэ, Шэуджэн Эдгем. БэмышIэу къалэм ипашэу хадзыгъэ Лакъ-шыкъуае икIэлэ плугъэу Хьатэгъу Налбий Нухъэ ыкIор.

Къалэм июбилей тегъу Лакъ-шыкъуае зыдэшысыгъэм дэжэ псым ымыубытэу къэнэгъэ чыгу Iахьым саугъэт къышчызIуа-хышIт. Ащ кIэщакIо фэхъугъэхэр чылэм шышхэр ары.

Мы мазэм Адыгкьалэ загъэ-псыгъэр илъэс 40 мэхъу. Ащ шыщэу илъэс 32-м IэнэтIэ зэ-фэшъхьафхэр згъэцакIэхэзэ къа-лэм иадминистрация Iоф шысшIагъ, арышъ, къалэр гъэп-сыгъэ зэрэхъугъэм шыщ пы-чыгъо къэстхынэу кыстегъэу слыты, «Адыгэ макъэм» сы-кыфэтхатгъ.

УАЙКЪОКЪО Рэмзан.
Урысые Федерацием
IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ
хэхъоныгъэхэмкIэ иотраслэ
иIофышIэ гъэшIуагъ.

Хъут (НацэмыкIо)
Файзэт Красногвар-
дейскэ районым шыщ
къуаджэу Джамбэчые
1971-рэ илъэсым къы-
щыхъугъ. Мыщ гурыт
еджапIэу N 7-ри 1998-рэ
ильэсым къышIухыгъ.
А илъэс дэдэм АКЪУ-м
чIэхъагъ, 1993-рэ илъэ-
сым къыщегъэжыагъэу
Къудаикъо Мурат
ыцIэкIэ зэджэгъэхэ
Адэмые гурыт еджа-
пIэу N 3-м Iоф щешIэ.
Ащ кIэлэгъаджэу
ильэс 16 хъугъэу Iут,
2006-рэ илъэсым къы-
щегъэжыагъэу апшъэрэ
квалификацияе иI.

ИСЭНЭХЪАТ ФЭШЪЫПКЪ

А илъэсхэм къакоIоI «Формы и методы препода-вания адыгейского языка и литературы», «Развитие на-циональной школы на базе совершенствования государ-ственных языков» зыфило-рэ темэхэм Iоф адишIагъ. Джащ фэдэу къуаджэу Бла-щэпсынэ шызэхашхэгъэгъэ республикэ научнэ конферен-цией а темэхэм доклад къышIышIыгъ.

Файзэт Iоф зышIышIэрэ еджапIэмрэ районимрэ ме-тодическэ IофшIэнэу ащызэ-шIуахыхэрэм ишыпкъэу ахэлажэ, шхъэхыхыгъэ урокхэр зэхэщэ ыкIи темэ зэфэшъхьафхэмкIэ доклад-хэр къащешIы. Ахэм ащыщ, гушыIэм пае, «Использова-ние современных педтехно-логий, в том числе информа-ционно-коммуникативных, в процессе обучения предме-ту» зыфилоэр. Адыгабзэмрэ литературэмрэ афэгъэхьы-гъэу еджапIэмрэ районимрэ ащызэхашхэрэ Iофтхьабзэхэм гуетыныгъэхшо иIэу ахэла-жэ. КIэлэеджакIохэр олим-пиадэхэм афэгъэхьазырых. Ащ шIуагъэ къеты ха-гъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр район ыкIи республикэ олим-пиадэхэм шаубытынхэмкIэ.

КъэIогъэн фае Файзэтрэ ригъэджэрэ кIэлэеджакIо-хэмрэ зэнэкъокъу зэфэшъ-хьафхэу районым ыкIи рес-публикэм ащызэхашхэрэм ренэу зэрэхэлажэхэрэр. Мыщ дэжым къышхыд-гъэщын ащ фэдэ зэнэкъо-къухэу Адыгэ Республикэм и Мафэ ыкIи адыгэ тхакIэм и Мафэ афэгъэхьыгъэхэм хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр зэрашаубытыгъэхэр. «Сыб-зэ — сибайныгъ» зыфилоэр ыкIи нэмыкI темэхэмкIэ со-чинениехэр тхыгъэнхэм афэгъэхьыгъэ зэнэкъокъухэр Файзэт ригъаджэхэрэм анахъ якIасэмэ ащышхы. Пэщэ-ныгъэ зыдызэрэхьэрэ клас-сым игъусэу «Класс без вредных привычек» зыфилоу районым шыкIуагъэри кIэ-лэеджакIохэм инэу агу ри-хыгъ. Ащ Iэдэб дахэ ахэ-лэу, шэн дэймэ зыдырамы-гъэхьыхэу еджэным яшгып-къэу зэрэпылхэр къыщагъэ-

лъэгъуагъ. Файзэт тызэрэ-щигъэгъэзагъэмкIэ, Iофэу ышIэрэр лъэшэу ыгу рехьы ыкIи зыпари къызытыримы-гъанэу ар нахышIоу зэригъэ-цкIэщтым пыл.

— Ны-тыхэм Iофэу адат-шIэрэр зытегъэгъэпсыкIырэр ти-цыхъэ зэтелъыжынымрэ шхъэкIафэ зэфэтшынымрэ ары, — еIо ащ.

Адыгабзэмрэ адыгэ литера-турэмрэкIэ район олимпиадэу шылагъэм Файзэт ригъаджэхэ-рэм яныдэлъфыбзэ шIу зэ-ралэгъурэри къышаушыхъа-тыгъ. Мыщ хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр шаубытыгъэх Бэс-лынэй Саидэ, Багъырыкъо Рэмзан, Даур Мурат, Чэтэо Фаридэ, Чэтэо Мурат, Мусха-джиева Мэдинэ. Республикэ олимпиадэхэм къащыхъыгъэ-хэр Бэслынэй Саидэрэ Мус-хаджиева Мэдинэрэ. Район зэнэкъокъоу «Овеянные сла-вою флаг наш и герб» зыфи-лоэрэм иноминацией «Усэм» фэгъэхьыгъагъэмкIэ Хъут Нэфсэт апэрэ чIыпIэр къышчы-фагъэшъошагъ, Хъут Сусанэ хагъэунэфыкIырэ чIыпIэр ши-убытыгъ. Нэужым кIэлэпIухэм азыфагу мыщ фэдэ зэнэкъо-къоу республикэм шыкIуагъэм ящэнэрэ чIыпIэр шиубытыгъ ежэ Хъут Файзэт. Республикэ программэу «Одаренные дети» зыфилоэрэ гъэцкIэгъэным тегъэпсыкIыгъэ IофшIагъэу иIэхэм апае «Адыгабзэр» зыфилоэрэ предметымкIэ кIэ-лэеджакIохэм я Урысые олим-пиадэ я 3-рэ (региональнэ) этап я 3-рэ чIыпIэр шызыубы-тыгъэ кIэлэеджакIор зэригъэ-хъазырыгъэм пае илъэсыным экIэлэыкIоу Адыгэ Республи-кэм гъэзэныгъэмрэ шIэны-гъэмрэкIэ и Министерствэ ишIытхэу тхылхэр къыфагъэ-шъошагъэх.

Адыгабзэмрэ литературэм-рэкIэ зэрыригъаджэхэрэм гъэ-хъагъэу шишIыгъэхэм, кIэ-лэеджакIохэм лъэпкъ культурэр, тарихъыр шIу зэраригъэлэз-гъурэм апайи иIофшIакIэ хагъэунэфыкIыгъ. Ахэм гуе-тыныгъэ ин къыхалхъэ ыкIи къыхыхыгъэ сэнэхъатхэмкIэ ип-шъэрылхэр джыри нахышIоу зэригъэцкIэнхэм пыл.

(Тикорр.).

ДЭНЭФ ИШЪХЪАКІУ

Рассказ

НапІэр зэрэзтырильхъэу хэчые-жыштыгъэ сабыр чэщым гулсэфыгъэп. ЫшІуабэ шІуэ зыпэплъэщтыгъэ илъэсыкІэ еджэгъур кызырэсыгъэм ар зэрэпхыгъэр ным зэхышІэщтыгъ. Ауми, илъэсыхыр зэыдзэкІыгъэ пшъэшъэ-жыеу неущ шІэныгъэ пчъэум теу-цощтым (ищыпэ бынэу щымытэу, анахыкІэми) ным ыгу лъэшэу кІэлыгъуштыгъ.

Чэщым инэгурьдзэ зэуиыгъэкІо-тэу, нэф бзыр кыкыокІыгъ. Нэф-шъэгъо чыем нахъ тхъагъо мэхъужа! БэмышІэу моу ІашІоу хэпэзэгъэ иса-бий шъэбэ цыкІу ыпшъэшъэ зэрэлыгъ ным ыІупшІэхэр епкІыгъэх. КъэкІорэ мэфакІэм щышІышт апэрэ еджэн лъэ-бэкъур кыфэпсынкІэнэу, шыІэныгъэр сыдыгъуи кыфэзэфэнэу, хъалэлыгъэ-зэфагъэр игъоогъунэу, псауныгъэ пытэрэ шІагъэрэ иІэнэу гукІэ еІупшыгъэу фелъэлугъ.

Ащ нахыбэрэ щымылхъыжъэу Іофишъэ кызыжэрэ бысымгуащэр кытэдджыжыгъ. Чэщныкыо атакъхъэу мэкъэхъу-мэкъэхъу хэпскэукІы-шъохъу нычэпэ зымыгъэгупсэфы-гъэхэр джы, тхъу стэчан зырыз рашъу-гъэм фэдэу, дахэу Іоштыгъэх. Шъхъа-ныгъупчъэуль хъагъэм къэкІорэ мэфакІэр нахъ хэпшыкІэу кып-хырыуцукІыгъ. НысэкІэ дахэу, гу-шІопсы нэгъоу тыгъэм иткІопсхэр унэлупэ чыгышхом ышыгу кыи-щызэпэшІэтыгъэх. Чэщым щыгупсэ-фыгъэгъэ бзыухэр къэлъэтагъэх; цырыу-щырыу хъушэр апыІукІэу, чан дэдэхэу заутхыпкІыгъ, макІэу зэуп-хъыжыгъэх. Цагубзыухэри — псычэт, чэтэ, тхъачэт зыфэпощтхэри, былым-хэри — чэмы, мэлы, шкІэ, нэмыкІхэри кызырэгъэпІэжъгъэиыгъэх. Ным бэ Іофэу къекъэщтыгъэр.

Плъэмэ, унэ шъхъаныгъупчъэ Іухыгъэм кызушыжыгъэ Дэнэф гушІоу кеплты.

— А, сурэт, тІэкІу учыыгъэмэ

инышхо ухъуныгъэба! — едэхэшІагъ, ау пшъэшъэжыер зэлъызылыгъ зэхэшІэ лъапІэр кыгурыІоу, — мары сэ сыкыи-хъажынышъ узгъэхъазырышт, — рыІуагъ.

Дэнэф ыни ыпи мэхы, гушІор кы-тэкъохы — непэ еджапІэм чІэхъэ. Нычэпэ мыгупсэфыгъэхэр арыми пшІэнэп. Нэгү-фыбзэ шъхъацІыхъ, ІупшІэ такъыр зэтэгъэпкІагъ. ЛытакІэмэ ешІэ, еджапІэми хэзагъэ, пшысэхэр пІонышъ, — кыІуатэрэм гъуни-нэзи иІэп. Адэ джары унахыкІэ цыкІу гъэшІуагъэ хъу-мэ, уинасып бэ кыкыштыгъ!

Янэ къехъажыфэ ежшъугъэп, зэрэ-сагъэу Іэжъ-лъэжъэу дэгъоу зитхъакІыгъ, тыгъуасэ кышсегъэжъагъэу зэмыплъэ-кІырэ портфелзу букварь, тетрадь, ручк, карандаш зыфэпощтхэр зыдэлъым пчІынатІэу уцуи еплыгъ, ыгу кыдэп-кІыным фэдэу моу къэлъэтагъ, ары, ары, кІэлэджакІо джы ежыри хъушт.

Пшъэшъэжыер такыкыкІэ янэ зэ-тыригъэпсыхъагъ: шъхъацІыкыгъэр зэголъэкІыкІыгъэу тІоу дахэу фиблагъ, капрон бант фыжыбзакІэхэр пишІагъэх, цыджэнэ зтэдзэгъэ шъхомчышъо-чІэпІэ кІэкыцыри тырашІыкІыгъэм фэдэу цылыи, фартук фыжыыри бзыу тамэу кІэракІэу шІыгъэу Іуилъхъагъ, лъэпэд шэгъуабзэу сэтх фыжыер зэкІокІырэри, лъэпс закъо зэрыт шъошырыкыу фыжъ-хэри шІылагъэх. Дэнэф еджапІэм нэсы-фэ ышІуабэ шІэу щытыгъ. Ятэ кыкы-жыи, хъупхъэ дэдэу кызырэтэдджыгъэр, дэхэ дэдэу зызырэфіпагъэр кырыІуагъ. Джыри жыгъэми, сабыим ыІапэ кыу-быти, портфелыри дилыгъэу, тыр цагум кыдэкІыгъ.

Мафэр о кьэплъэгъугъэм нахъ мэфэ ошІу дах: фабэ, рэхъат, жыр къабзэ. Къоджэдэхэри хъалэлэу пчэдыжым пэгъокІых. Урамхэм цыфхэр атиз, еджакохэр кыдзэрэхых. Дэнэфрэ ятэрэ

шІуфэс кырахы, гушІыІэ фабэр къапа-гъохы:

— АнахыкІэр ара мырэу бгъашІоу кепшъэжыгъэр, сыдэуи шъхъацІыкыгъэ дэда! — КышъэгүшІукІых. — Тхъэм еджэгъэшхо ешІ! — Шъуз горэми кыи-релэ. Дэнэфи ащ гүІэзэ «Тхъауегъэпсэу» релэ.

— Дэгъоу уеджэшта, сицІыкІу? — тэмэшхъэ лыжыер кыепчІы.

— Сипапэ дэгъур макІэ еІо, арышъ, дэгъу дэдэу седжэшт, — нэутхабзэу джэ-уапыр ретыжыи, зэхэзыхыгъэхэр егъэ-щыхы.

УблэпІэ еджэпІэ шагури къэлъэгъуагъ. Дэнэф ыгу тып-сыпэу къэлъэтагъ, зыгушІо ялые горэ зэхышІагъ, а зы такыи-кышпэм инышхо хъугъэу кыкыштыгъ.

ИлъэсыкІэ еджэгъу мэфэкІыр зэхауб-лагъ. Цагум цыфэу дэтыр къэлъытэ-гъуай: ини цыкІуи дахэу шыгъэх, зэкІэ зэрэшІэх, зэкІэупчІэх. КІэлэегъаджэхэри хъупхъэх, къаіэрэхъэх, къафэгумэкІых. Жыи пси гушІуагъом зэлъыкІугъ.

Пчэдыжыпэ тыгъэр лъэпэшІыиыжэп, гомэ-ламэу еджэпІэ гүпэ пчэгум ит, апэрэ бжыхъэ мафэр кыкыагъэми, шІукІау кызырэфэбэщтыр гъуащэрэп.

Тыгъэр ашъхъэ кымыонэу еджэкІо анахъ цыкІухэр кыумбыл чыгышхо жъаухэмкІэ агъэуцугъэх, зэрэкъуаджэу зэтыричэу радиошхо кІэшІагъэм мэфэкІ оредыр къеІо. Пшъэшъэ цыкІуи игуа-пэу ыІыакоу кыегъашъо, сабыиба, ыгукІэ шІоигъор ешІэ. Зы заулэрэ кэгъушчы-Іагъэх, къафэхъохъугъэх. Анахъ цы-кІухэмкІэ ошІэ-дэмышІэу, зэрэчылэу кызыпигъаджэу апэрэ одыджыныр кыи-теуагъ. Ар сыдэу шІагъуа! Джыри зы кІэлэцІыкІу куп дахэ шІэныгъэ пчъэшъ-хъаІум елъэбэкъуагъ.

Дэнэф зыхэтхэр классым рашагъэх. Ар зэрэнэф, зэрэкъабз, зэрэгүІэгъыпІ! Дос-кэшхор лъэкІыхъагъэу пыІыагъ, парт

шхъонтІэбзэ кІыфхэр сатырищэу зэпІутэу ехых, счет инышхори зы кыогъупэ кыот, ащ тхыІы мэкІаир кыи-гот. ЗэкІэм анахъ шІагъор хэти ыцІэ хэмыукъоу кІэлэегъаджэм кызы-рэриІорэр ары.

— Апэрэ партым къако, Дэнэф! — зэригъажэрэп, псынкІэу макІо, мэтІысы.

— Аслъан, о къаіуи ащ кыи-гы-тысхъ! — нэрэ-Іэрэм зэхыгъэкъошчы-кІыи, кІэлэегъаджэм ячІыпІэхэр аригъэгъотыгъ. Урокыр рагъэжыагъ. КІэлэцІыкІухэм жыи къащэрэп. АшІогъэшІэгъонэу едэлух. Апэрэ сы-хъатныкыо урокыр кІуагъэ, ятІонэрэр, ящэнэрэри кыэсыгъ...

Зыгорэхэр зэпымыоу къафэзыІогъэ кІэлэегъаджэм ытхъаІумэ сабий гыи-мэкъэ шъэфэу кыІуагъэр зыфихыи ышІагъэп. Апэрэ партым дигъэ-тІысхъэгъэ пшъэшъэжыеу Дэнэф нэп-сыр кыетэкъохы, Іау кызызехышы-хъагъ.

Сабыим ишІыкІэ зыфихыи ымышІэу кІэлэегъаджэр гүмэкІэу кІэрыхъагъ:

— Сыда, Дэнэф, кыпшышІыгъэр, угу зыгорэм хигъэкІыгъа? — ІоупчІыхъэ.

«Хъау» зыфІоу зэ ышъхъэ ыгъэсы-сыгъ, ау ардэдэм етІани «хэкІыгъ» зыфІоу, шъхъэкІэ кыгъэлъэгъуагъ, игъын шъфэи нахъ кыэнфагъ, джы пшъэшъэжыер мэхэрыпэ.

КІэлэегъаджэ дэгъур Дэнэф цыкІум фэсакъэу кІэрытІысхъагъ, шІоигъор фашІэу есэгъэ сабийми игүмэкІ кыыриІуагъ:

— Сэ лъэшэу сычыые сшІоигъу!

Мы кІэлэцІыкІу дэхабэу ыпашъхъэ исхэмкІэ кІэлэегъаджэ закъоу щымы-тэу, ны ыкІи ты зрафэхъун фаер джыри нахъ кыгурыІуагъэу, Хъусенэ ыкыо Дзэгъаштэ Дэнэф ышъхъашъо ыІэ ри-гъэчыагъ.

МАМЫРЫКЪО Нурыет.

Ащ фэди мэхъу

Къэлэ паркым пенсионер хэ-кІотэгъитІу щызэлукІагъ. Мухъа-джыр итеплэкІэ джыри жышъо те-орэп, ынатІэ зы зэлъагъэ иІэп, ынэ-гушъхъэхэр плыжыбзэх, уепІэс-кІумэ лыи кыччыи зыфалорэм фэ-дэх, лыи зэкІоцІылы, лъэплъэгъэ хъа-зыр. Хъамосэ ащ фэдэп, ынатІэ зэлъа-гъэу иІэр бэ, ошхышхо кызысхыкІэ псыхъалыгъуанэу ыгъачъэрэм фэдэу зэхэгъэтхыгъ, ынэгүшъхъэ бжым фэдиз хурэп, кыогъу цыкІу, гушІыІэр ыжэ кыдатхыерэм фэдэу зэтэ-кыузэгъэ зэпыт, шъхъахынэу зегъа-зэ.

ЗызэлэкІэхэм лъэшэу зэпэгүшІота-гъэх. Ащ фэдэ зэлукІэгъум бэба зэрыгушІыІэхэр! Апэ кызыгъэжъэ-щтыр язэрэмыгъашІэу тІэкІурэ кыи-зэплъ-зэплъыжыкыхъэу щысыгъэх. Ау зэкІэми ящэлагъэ зэфэдэ пшІошІа. ЕгъашІэм гушІыІэрылэм бэрэ зи-Іэгъашъуна, Мухъаджыр Хъамосэ кыеплты, игушІыІэ кыыригъэжыагъ:

— Сыд, сикъош, уищыІакІэр, уи-псауныгъэ изытет, лъэшэу унэгү зэлъыгъэхъагъ, зыгорэм уегъэгүмэ-кІын фае, учэфынчъ.

— ТышІыІ, ТхъэмкІэ шыкур, джы-ри тІыакохэр зэблэгъыхы, ау загъорэ кызуцух, кушэрэхъым таут ищы-кІагъэу зыщымыфэкІэ цыргъ-щыргъ кызырриІорэм фэдэ мэхъу.

— А сикъош, дунаир кІодыжы-гъэу кыбар кыэмыІуат, сыда ащ фэ-дизэу угу зыгъэкІодыгъэр? УщыІэ-щтымэ джы фэдэ кыхэкІыгъэп: уфаемэ лажъэ, уфэмыемэ умылажъ, укыызэлэбэкІымэ узыфаер зэкІэ щыІ, дунаим кыпшыщыан, кыпшышІонэн тетэп. КыпшыІуанэрэм зыфаер фэгъэцакІи егъашІэми иягъэ кыи-уигъэкІыштытэп.

— Арэу оІуа, Мухъаджыр?

— Ары адэ.

— Адэ зэ моу илъэс зыбгъупшыкІэ зэплэкІыжыи, тищыІэкІагъэм еплъы-жыи, — ычый зыгорэ тенагъэ фэдэу ерагъэу Хъамосэ кыыриІуагъ.

— Арэп, Хъамос, джыри адрэ дунэ-ежъым ухэгъу очыи, укызушыжыи-гъэба сэлэ? ОшІэхэ «демократиер», «реформэр» зыфалохэрэр, сыд ахэм кыитфамыхыгъэр, кыитфамышІа-

гъэр? ЕгъашІэм тигукІае кытІон-тымылэкІэу, тыжэ псы дэгъэхъуагъэм фэдэу, кыызэтетхын тыфимытэу тыхэ-тыгъ. Джы ошІа, Хъамос, пчэдыжым егъажыи, пчыхъэ охъуфэ узыфаер яІу, зыпарэми зи кыуиІоштытэп. Угу заб-гъэрэм узыфаер еІуапІ, езау, ебэн, зы-пари кыуаІоштытэп, кыоіокІолэжышты-хэп.

— Арэу оІуа?

— Сэлэ.

— Ащыгъум кыедэлэу сэ кыи-сІоштым, — кыыригъэжыагъ Хъамосэ Мухъаджыр кыІуагъэм дыригъаштэу. — Илъэс 85-у кыэзгъэшІагъэм бэмэ сарихыІагъ, слъэгъугъэ. Ахэм бэ кыахэфагъ сыгу рыхыи рыхыиыни. Ау непэрэ «уидемократиерэ» «уирефор-мэрэ» афэдэ сыІукІагъэп. «ПІэ дагъэ-мэ, пшъхъэ щыфэжъ» зыфалорэм фэд. Хэт сыд кыуиІуагъэми, кыуишІа-гъэми зэпІон, зышІуагъэ кыызыгъэкІын цыІэжъэп. Къэралыгъом щынагъо илгыжъэп, укытыи, гүбгъэни, гүкІэгъуи цыІэжъэп. Къедэлэу кыэсІоштым ащы-гъум: «ГъэрэкІо бжыхъэ сикІалэу чы-лэм дэсым дэжъ сыкІогъагъ. ТІэкІурэ сакыхъэсын, кыорыІыфхэми сакыи-дэджэгун, гушІоных, сэри гъэщ тІэкІу

кыэсшхын, тучаным кыычІахырэ псы-гъэщым тезэщыгъ сІуи. Сыд кыэслъэ-гъугъ пшІошІыра? Бын-унэгъо Іужъоу, нэбгырэ зытфых зырысым ичэм лъфэн закъоу ныр зыщыгуштыщтыгъэр чэщым кыакырым раши, шкІэу кыэхъуштыр ыныбэ кырагъэзи, шІуабзыгъ. А тхъамыІагъоу унагъом кыехъуІагъэр пчэдыжым милицием нагъэсыгъ.

КъэкІуагъэх. Сыхъат заулэрэ зыгорэ-хэр атхыгъэх, кыакырыр къаплъы-хъагъ. ДэкІыжыиыи хэхъум кІалэм шъэфэу кыыраІуагъ: «Зыгорэм гуцафэ фэошІымэ кыаІо». Джары тыгъуакІор кызырраубытырэр.

— ОшІа, Хъамос, зэкІэ мы кыэпІуа-гъэхэр пкІыхъапІ, — лъэшэу кыэутхъоп-лыгъыгъ Мухъаджыр. — ЩыІакІэм удэкІон фае нахъ, о кыызфэпІогъэ кыэ-бархэм джы ягугъу ашІыжыерэп. Жыи ахъэщэ щыпшыи фае. Ощ фэдэ тхъамыІэм ар гурыбгъэІоным пае бэ ищыІагъэр, ащ фэдэ уахътэ джы цыІэжъэп, бизнесым упыІыи, ащ урышІыІэн фае нахъ, чэмы, мэлы оІокІэ зыми ушІоІофыштытэп.

— Арэу оІуа, Мухъаджыр? — нахъ лъэшэу кыэгубжыгъ Хъамосэ. — О кыэпІогъэ щыІакІэм фэдэ Алахъым кыисерэмыт. Чэщырэ рэхъатэу сэчыи, сипчъи сишъхъаныгъупчъи чэщырэ хэти кыатеорэп, сыкыагъэуштырэп. О сыд уищыІакІ: зыгорэ чэщым зызэ-хэпхыкІэ угу кыдэкІыштытэп фэдэу кытео, чэщ чыер чІэонэ, угу сысэу озекІо.

— Ори ушІыІ ара, Хъамос? — нахъ лъэшэу кыэгубжыгъ Мухъаджыри. —

Хъамлыоу чІыгум хэсым уфэд: ар чІыгур атІы зыхъукІэ кызырэхэзы-рэм фэдэу щыІакІэм укыхъэзыгъ. Ощ сыфэдэп сэ. Тучан зытІу, бен-зинигъэхъуапІэу щы, иномаркэ маши-нэ псынкІэм фэдэу тІу сиІэх. Унэ зэ-тетэу кыалэм тІу щысиІ, сиунэхэр зы-дэт шагур Кремлым ичэу фэдэкІэ метрищ илъэагъэу кыэшІыхъагъ. Сикъэлапчъэхэр ІэкІэ кыІупхынэу щытыхэп, кнопкэм ІэхъуамбэкІэ утелункІэмэ, ежъ-ежырэу кыіокІых, Іохъажыи. ЯІэгъо-благъо укыхъэми телевизорымкІэ укыэсэлъэгъу.

— Сыхъуапсэрэп уищыІакІэкІэ, Мухъаджыр, — кыыриІуагъ Хъамо-сэ. — Былымым икыэкІуакІэ фэд икІожыкІэ. ШитІукІэ кымылэжыи-гъэмрэ пкІантІэкІэ кыыпІэкІэми-хъагъэмрэ хъарамых, ахэм псэкІо-дышхо кыахэкІы, фэдэ пфэхъуштытэп. Ахэр егъшІэрэ пчыныжъхъэу пшІэу дэлъыштых.

Мухъаджыр машІом фэдэу кыи-зэкІэблагъ, бэрэ Хъамосэ кыеплтыгъ нэ ІаехэмкІэ, етІанэ кыэтэдджыжыи-зэ кыыриІуагъ:

— Сыдэу утхъамыкІэ дэда, ори ушІыІ, ара?

ГушІыІэгъу зэришІыгъэмкІэ кІэ-гъожъэу Мухъаджыр губжыгъау ІукІыжыгъ.

Хъамосэ Мухъаджыр кІэлъыплъэ-зэ егушшысагъ: «Ары сэлэ, былымым ыгъэутэшъуагъэу, зэрифэкІыгъэу щыІэр бэ, гүкІэгъуи, шыпкыагъи, укытыи яІэжъэп, былымыпсэ хъу-жыгъэх».

Джауштэу Мухъаджыррэ Хъамо-сэрэ зэгурымыІохъу зэгокІыжыгъэх, ау нэбгыритІуми агу илгыгъэр зы — хэти щыІэ шІоигъуагъ.

ХЪОДЭ Сэфэр.

ЛЪЭКІ ЗИІЭХЭМ ТЫКЪЯДЖЭ

НэКімээ мазэм быслымэн цыфхэу кызытефэхэрэм нэКыр алыгыгыг, псапэ ашлаг, фытыр сэдэксэхэр атыгыэх. НэКимээ мазэм мэшытын сэдэксэу кышатыгыэхэр зэрагтэеклуагым ягугы кытфишлыг Адыгэ Республикэм ыки Пшызэ шьольыр ашыпсуэр быслымэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбий.

— Нэкімээзэ мазэм кыкыЮлү ыкли
бирам нэмазым мэщытым нэмаз
щызышшынуу кээкыгагэхэм, псапэ
кээзыгыахэ зышпоигохэм фытыр сэд-
какьхэр кыагыгэх, — кылуатэ Нур-
бый. — Ахэм анэмыклэу Америкэм ис
адыгэ быслымэнхэм фытыр сэдакьэу
сомэ мин 31-у кыаугоигогэр Мэщ-
фэшлу Нэдждэт кыраты кытфырагэ-
хыгы. Мы фытыр сэдакьэу кыауго-
игогэр зэклэ зы сомэ хэмызэу тхэмы-
клэхэм, сымаджэхэм, гыогурыкдохэм,
сабыибэ зилэхэм, клэлэщыкылухэр
зыщалыгырэр унэхэм тadelэнэу ары
мурадэу тилагыр. Ащ кыыхэклэу хя-
физэхэу ыкли маклэу зылгэгүхэрэ
нэбгырэ 55-м шыкыныгохэр зэрыллэ
лальмэкьхэр афэтшылгэх. Ахэм анэ-
мыклэу Мыекыуапэ дэс тхэмыклэхэу,
сымаджэхэу, сабыибэ зилэхэу, лэпы-
лэгүу зыщыклагэхэу нэбгыри 130-м
ехүмэ ащ фэдэ лальмэкьхэр афэдго-
щыгэх. Ащ фэшхыафэу сэкьатхэр
зыщалыгырэр унэу Адэмые дэтым
сомэ мин 18—20 фэдиз зыосэ гыо-
мылапхэ афэтцагэ. Клэлэщыкылу
ыгыпылэхэм ачлэс клэлэщыкылу 62-м

ІэшІу-ІушІухэр афэдгошчыгъэх. Джа-
ры фытыр сздакър зэрэдгъэзекІуагъэр.

Тхэм ылоу ктуурмэным тынэсэу, Алахыталэм гыот кытитымэ, джыри джаш фэдэу Ыпылэгъу тафэхушт. Непэ гыот зилэ адыгэ клалэхэр кызушынхэу сыкыдаджэ шлоигыу. Хэткйи шьэфеп непэ ахэм анахыбэм ээфэшъхьаф тьысыплэхэм, зэхахьэхэм мылькушхо зэрашыратэсхуьэрэр. Нахыышлуба ыкйи псапэба ащ фэдиз мылькурэ рамьытэкхуьэу сэкьатхэм, сабыибэ зычлэс Ыгыыплэхэм, гыот маклэ зилэхэм, сымэджэхэм ачлэлхэм мылькуклэ Ыпылэгъу афэхьугагьэхэмэ. Тэ непэ тызыккэлэлэрэр мэштыным ахьчэ кытфыхынэу арэп. Алахыталэм «баимэ тхэамыклэмэ ялахэ кыхэхэслъхьагъ», ело. Ащ пае непэ баеу зызылыгытэжыхьэрэм мылькору кьалэклахьэрэр кызыдыкырэу егупшысэхнэу сыфай. Сыда плэмэ Алахыталэм кыгуитырэр пихыжын зэрйлэкьыштыр зэклэми кьагурылон фæе. Непэ лъэкл зилэху унэе юфшлплэхэр зыгъэлажьэхэрэм, ар Алахыталэм кызызэраритыгъэр кьагурылон фæе. «Сэ сияхьчрклэ сщэфыгъэ» зылохэрэр егупшысэхэмэ нахыышлу ахэм мылькору ялэр неущ ямылэжын зэрйлэкьыштым, ошлэ-дэмьшлу ащ машлор кыкьлэнэни стын зэрйлэкьыштым. Арышъ, тиклалэхэр кьэдгъэушынху тыфай, сымэджэхэм, гыот маклэ зилэхэм яшлуагъэ арагъэкьынэу тьлэлэу.

Мы шлүшлагъэу тшлагъэхэр непэ

цйфхэм ядгъэгъэшлэгъонэу, мышкклэ «тхъауегъэпсэу» кызырjadгъэлонэу арэп тэ тызыпыльыр. Тэ тызыфаер шлушлэ-нымклэ цйфхэр дгъэнэкъокъонхэр ары. Тхьэр зыхэтэпэмыхьэу, цйф тхьамыклэхэм, сымаджэхэм яогъукло-хэу, адэхъашхыхэрэм язэхашлэ къэд-гъэушыныр ары непэ мы лффыгъохэм ягугъу зыклэтшырэр. Арышъ, Алахь-талэм телъэлху непэ гъот зигъу Адыге-им шыпсэхуэрэм ягъот хигъэхьонэу, яамалхэр ыгъэбэгъонхэу, гуклэгъу къафишшынэу. Ащ фэдэ клалэу тилэхэ-ми гуклэгъу зэфашшыхьэу, тхьамы-клэхэм лэпылэгъу афэхьухэу, егъэзы-гъэм делэнхэу, мылькоу Алахьталэм къаритырэм зэчатэрэ сэдакъэрэ хахын альэклэу, акыллэгъу тызэфэхьоу тил-лэпккклэ тыздэделъжыбэз гъашлэр Тхьэм зэдытигъэхьынэу селъэлъ.

Егъашлэм адыгъэхэм яхэбзагъ тхыамыкIэр зыдафыгыныр, сымаджэм IэпыIэгъу фэхъунхэр, зэдeIэжыныхнэр Ащ пае ижыкIэ адыгэмэ тхыамыкIэ ялагъу кьаложьырэп, сыда плөмэ бай-хэр тхыамыкIэхэм адеIэщтыгъэх, кьалэтыщтыгъэх. Адыгэ лъэпкьыр егъашлэм зэрыгушхуагъэр зэдeIэжыныгъэр зэрэхэлъыгъэр ары. Ар непэ тилъэпкьыкIэ тхэмзыным пае джыри зэ тыкьаджэ. Мардж! ЗэдeIэжыныгъэр, адыгэгъэ-цIыфыгъэр зыхэтэшъумыгъэгъэз. IэпыIэгъу тызэфэхъузэ, тыз-деIэжыкIэ лъэпкьыр къэтыжъугъэу-хъум.

Зытхыжыгээр КІАРЭ Фатим.

ШҮ ҮШІЭЗЭ
ПСЭПАБЭ
КЪЕЛЭЖЬЫ

Непэ зигу-
гу кьэсшы-
мэ сшои-
гьор кьуа-
джэу Гьобэ-
кьуае шыц
Стлшгу Вя-
чеслав Аскэр
ыкьор ары.
Ащ ятэу Ас-
кэр чылэм
зымышьтэрэ
дэсэп сшои
сыхэуькьонн

кыысһоһы. Дахэкэ ыцэ раһоу,
кыин зиһи, хъяр зиһи шыгыупшэ-
штыгыэп.

Хэгъэгъу зеошхоми, Япон заоми
ахэлжъагъэгъу, зыкбуитгу игъонэмыс
хъугъэгъу, зишъхъэгъугъи зышлôкô-
дыгъэгъу сигуашэгъу Тхъаркьохъô
(Гэшъынэ) Мусльимэт «Ока» зы-
филорэ автомобилу хабзэм кыты-
рэм фэдэ икьорэльфхэм къафы-
лихымэ шлôигъоу бэрэ пылъыгъ.

Аш буж итыз сугуашэ сымэджэ дэй мэху. Тхылъхэр зыдгъэхъазырын фэегъэ уахътэри блэкфы. Аш икъэбар Стлашъу Вячеслав зызэхехы, зыгореклэ кьыддэлэпылэмэ шлонгъоу мы юфым фэжи иуахътэ шъхъасыгъэп, юфыр зэхимыфэу буж икфыгъэп. Справкэ маклэп бгъэхъазырынэу шытыгъэр. Документхэм афæу Вячеслав тæджэ къызылохъэм, гуащэу сызыкклэ-льырысыр изакъоу унэм къысынэн, юф горэм сыпылтын амал зэрэ-симылэр кыгурыуагъ. Зыми симыгъаклоу, ежы-ежырэу ищыклэгъэ тхылъхэр зэклэ зригъэулугъэх. Аш фæдизым зыпылтыгъэри пклэнчъ мыхъоу автомобиль уаси къытаригъэтыгъ. Зигуыгъэ зышломык-лодзу, ылорэр къзыгъэхъшыпкъэ-жырэ AP-м и Премьер-министрзу Къумпыл Мурати район депутатэу Стлашъу Вячеслави псауныгъэ пытэ-ялэу, яунагъохэм мамыр арылгъэу, дэгъоу шылэр зэклэ къадэхъунэу афæсэл.

Стлашъу Вячеслав бэ шлушлагъу илэр. Илъэс пчъагъэ хуэгъэу район Советым идепутат, Дин хасэм итхъамат, Адыгэ Хасэм апэ хэтыгъэхэм ашыщ, нахьыжъхэм ясовет хэт, мэщытым ыкIи къхалъэм алыпшлэрэр ары. Илъэсхым ехуэгъэу чылэдэсхэм зы соми аримыгъэгъэкIодэу бэныпхьи, къэнэтIэхэси къафегъотых. Гъэкъэбзэн-гъэцэкIэжьиин Iофтхьабзэхэри зэхещъх. Къэхалъэу ашлыгъэр къаыргигъэшыхьагъ, къэлапчъэу Iутыр ежъ ыIэшыхьатIукIэ ышIыгъ. Джащ фэдэу зышыпсзурэ урамым игъогу ежъ иунэе мылькукIэ аригъэшлыгъ, гъогууби аригъэгъэцэкIэжьиыгъ. Къин зилэ унагъомэ районыр былымышхьэкIэ къадигъэлэчылагъ.

Зиунэ стыгьи, унэ зишыкIа-
гьи Вячеслав бэ ишIуагэ зэри-
гэкIыгээр. Адыгэ театрэр Мыс-
кыуапэ кыыриши, спектаклэм ып-
кIэ хэмалыгэ чылэм дэхэр ри-
гэшпIыгэх. КIымафэрэ мэшымт
игьэфэбэн, иукьэбзын, гьэцэ-
кIэжын Iофтхьабзэхэр языгэз-
шIыхэрэри Вячеслав ары. Джаш
фэдэу гьэзетэу «Адыгэ Макьэм»
икIэтхэни ыгьэгумэкIэу пэлы. Гьэ-
бэкое гупчэр зэпнэфыжэу зэ-
раригэзшIыгээр кьэтIон. Ахэм
анэмыкIэу Вячеслав шIушIагэу
илэр бэ. Цыфхэм адэлэпыIэшью,
псауныгэ пытэ илэу, бэгьашIэ хьу-
нэу сэ сыфэлъало.

Сурэтым итыр: Стіашьу Вячеслав.

Къыхэтыутыгъагъэм къыфэтэгъэзэжыи

ЕФЭНД ЗЭХЭДЗ ПШЫНЫР КЪЕКІУРЭП

Цыфыр шэЛэфэ ежэ зыфаер ышлэн
елэклы, ау идунай зихъожьыкІэ,
унагом кыйнагъэхэм, ылахылхэм
шыгмылэжыр зыфэгъэр фэгъэц-
кІэжы хабзэ. БэмышІу «Адыгъ ма-
къэм» кыхыбагъ «Сыгу къеорэр къэ-
сэхы» шхъуэ зІлэ статыу Мыекъуа-
пэ шпысээр Мэрэтыкы Нурыт кыт-
хыгъэр. Мыщ сызеджэм бэмэ саригъэ-
гупшысагъ. Нурыт тызшигъэгъозэгъэ
къэбары ІорыІотэкъуэ зэхихыгъэу
шымыгъэ, ежэ ышхъыкІэ ыльэгъугъэу
къело. СшІэрэп ащ хэхъухыгъэ шып-
къэр, ау сэ сызэрихыллагъэр нэмыкІ.
Мыекъуапэ дзсыгъэу, ылэс пчагъэ-
рэ шылэжыгъэу шыпху гъэрэкІо
быхыэ дунаим ехыжыбгъ. Ар къуа-
джэу Хьалъэуае кышыхыбугъ, Адыгъ-
кьалэ шпысэуатыгъ, нэужым Мые-
къуапэ кІожыбгъагъ. Сшыпху кыгъэ-
льэІужыбгъагъ зылэкІэ адыгъ къэха-
лъэу Мыекъуапэ дэтым шыдгъэтіл-
лыжыныу. Осыгъэу кышыжыбгъэр
фэдгъэцкІэжыбгъ.

Нурейт кызылорзэ бырссырым фэдэ кыпыкыгызэп. Мыекыонэ кыэхалхэм илофхэр зезыгэкэлорзэ Мыхыамодэ тызекуалэм кыэхалхэм кыыддакүй, бэным ишыкылэгэзэ кыгыгьохэр эклэ кыытитыгъэх, аужыпкыэм бэныр зы-

КЪАТХЫГЪЭР ТЭРЭЗЭП

Республикэ гызэтэгу «Адыгэ макъэм» Юныгъом и 25-м «Сыгу кьеорэр къэсэтхы» зыфилорэ статыр кыиуытгъ. Ащ иавтор къетхы: «Тикъэлэ къэхалтэ илфохэр зыгъэцэкълэрэ ефэндым джэ зэкълэхэм къариуагъ кълэ ефэндым хъадэр ымыгъэтлыл-лыштызм, ящыкълэгъшт лъэоир, хъадэр зыщагъэпскышщыр, пхъэмбгъухэр, къэнэтлэхэхэр кызыэраримыгъышщхэр, къэхалтэм кызыэрэдимыгъэхъашщхэр. Псынклэу чылэм макъэ агъэуиуш, зэкъл ищыклагъэр кызыдищи кжджэ ефэндыр кълэм къэклуагъ. Ащ изы мафэ мэфийшэ Тхьэм ешл, къэнэтлэхэси, бэн пхъэмбгъун, хъадэр зыщызрахъашт столри, лъэоири — зэкъл кызыдищагъэх...» Мы статыам ыуж кълэ ефэндыр гъыным фэдэу саджэ къэклуагъ ыкли кысылуагъ ащ фэдэ зэрэмыхъугъэр.

Цыфым имылажэ теплѣханыр псэкодышхоу ыт. Къэлэ ефэндым имылажэ тыралъхагъ. Іэшхътетэу сызиІэ организацием сэ сыщымы-

тйыштхэри кыгыэккуагыэх. Тичылэ ефэнди Мыекбуапэ зыдэтцагыэп, сыда плэм адыгэ кэхалхэу Мыекбуапэ дэтым ефэнд иI. Сыда ащ хадэр ыгэт-тылымэ мыхунэу хэлхьэ? Зыпар хэлхэп. Ащ ыгэттылымэ джэххнэмым иханэу, чылэ ефэндым ыгэттылымэ джэнэтым иханэу шыта? Арзуштэу узеклэм Мыекбуапэ кэхалхэм иефэнд уушхьаклугтэу кеклыба?

Мы аужырэр ильэсхэм тичылэхэм гэшилэгхонхэр ашашлэхуу хуугтэ. «Зидунай зыххожыгыгэр кыкылэлэужыгыгэшэ, ар зыуктэбзыжынуу зылч кыырилуагэр кэтэцшэпт» алошг, чылэм дэсым рагэггэпскылыжырэп, нэмык! кыуаджэ маклохэшэ кящэ. Сыда аш кыкылырэр? Гузэгбабгэз фэшэхуаф аш кыхэхэлырэп. Чылэм кышыхуугэу, ау ильэс пчыагэм аш дэмысыгэр зылэлэи кыуаджэ кяшэжэу, шагэтэлыгыжынуу бэрэ тыхыылэ. Джащ фэд, ежэ зыщыпсэуштыгэм шагэтэлыгыжынуу мэхуу. Мы Иофым фэгэхыгыгэу цыфыхэм яшлошхэр этекых. Мыщ умышэдэонэу шымытэу сэ кыышлошгы, зидунай зыххожыкэрэм ичыгу лахэ тыди шигьотын фаеу сеплы. Зэклэми анахэ тэрэзэу сэ кыышлошпырэп цыфыр

гъуазу зыпари шашӀэрэп. Ибрахьимэ къырауалӀэрэм фэдэ емыкӀу зекӀуакӀэ къыхэфӀагъэу шытыгъэмэ, апӀу сэ ешӀэн фӀэагъэ. ИлӀэс пчӀагъэ хьугъэшӀ Иоф възедатшӀэрэм мы лӀыр зыгорэм енӀэцӀыгъэу гуцафӀ фӀэсшыгъэп. Къэхалтэм ихьызмэт Ӏэшхъэтет зыфӀэтшыгъэм къыщегъэжьагъэу тигъэразу Иоф ешӀэ. Цыфхэри фӀэразгъ.

33х. Сыда кьэлэ ефэндым мыщ фэдизуу зыкышлонагэхэр? Шпоипсыр сыда зыкыраутхырэр? Ащи ылапсэ ий. Ибрахымэ «традиционнэ ислям» зыфатлорэм тетэу диныр ззрехьэ. Ащ ылыжэным фэмыхэу, диныр «в чистом виде» пыгыгын фаеу зылохэрэр ары мы статьяры зыкълэмыпэ кыччэкыгээр. Ибрахымэ кьалэм дэс адыгэхэм лэзшэу агъэлаплэ. Ащ иппыйхэм алтэкI кьамыгъанэу ылапсэ клаутынм фэбанэх. Илъэс пчыагъэ хугуэгъш зпымыоу ебэных. Кыччэкыгъэ уахътэ мэщытым члэхьан фымтэу. Ахэр зэкIэ тэшI. Арэуштэу

зышылIагъэм шыбгъэIылыжьыныр
ары. Ау етIани мы Iофым зы хэлъ, бын-
унагъо имыIэу, шъхъэзакъоу псэу-
щыгъэмэ, къош-Iахьылхэр зыдэсхэм
къашажьэу щэгъэIылыжьымэ нахь
къеIоу сеплыт.

Мэрэтыкыо Нурыт итхыгъэ кышчело: «Псынклэу чылэм макъэ агъэлун, зэкӀэ ишыкӀагъэхэр кыздищэхи, кӀоджэ ефӀндэр кӀалэм кӀэкӀуагъ». Мы лофыр сз кызырзгъурылорэр мары: зидунай зыхъожьыгъэ цыфым ишыкӀэгъэ пкыгъохэм уасэ ялэу кыуащ. ЗыгорэкӀэ ахэм уасэ ашӀолтаплэу амыщэфыгъэм... «Сыда хэкӀыплэу ащ Ӏоштыр, сыда пшӀэм хуыцтыр?» елӀощ авторыр кӀэупӀчӀэ.

Сэ сызэрэплэрыэр ыкйи кызырэзэ-
гурылорэр мары: зидунай зыхъожьы-
гээр кызыдэпшэзгээр кээхальтэм илоф-
хэр зыгээзеклорэм ылорэр пшлэнэу,
ефэнд шхъаф кызыдэпшэнэу шымы-
тэу ары. Ефэнд зэхэдз пшлынэу шы-
тэп. Зэклэми цыхьэ афэлшлын фак,
хэукэрорэм, мыхьун зышлэрэм Тхэм
ыпашьхэз пшыныжь шыхьышт.

ХЪОДЭ Сэфэр.

Хьэлъэкъуай.

зыклашһырэри тэшлэ. Ибраһымэ тя-
тэжъхэу, тянэжъхэу, динлэжъ шлагъоу,
ефэнд гъэсагъэу тилагъэхэм диныр
зэраһыгыштыгъэм тегъэ ыһыгъ, рэлажъ.
Ары агу темфырэр. Ахэм ало зи
дунай зыхъожыгъэм ифэлэ-фашлэхэр
мэфишым даухынышъ зэхэкӀы-
жынхэу. Хьадэм зыпари кыра-
мылолэжынэу, жьамэ фамыгъэунэу,
Къурлан фемыджэнхэу, ежыр емы-
джагъэмэ, сьд фэдизэу Къурлан
уфеджагъкӀи ащ псапэу кыхэкӀырэр
зидунай зыхъожыгъэм ыпсэ лы-
мылэсыштэу. Ащ фэдэ пропагандэм
Къурланым емыджэжыхэхэ ышыгъэх.
Ащи кышыуцухэрэп. Мэфэ 40-ри
имышыклагъэу бьсылымэнхэм арао.
Къэтэджэ зэрашһыпцтыгъэри ашыгъу-
пэжыыгъ. Илэс Іанэри амышһынэу
цӀыфхэм агурагъало. ЗэрэхьурэмкӀэ,
зидунай зыхъожыгъэ цӀыфыр уятэн-
кӀи, уянэнкӀи, пышынкӀи, пышһуынкӀи,
нэпэмыкӀ лахылынкӀи хъун, мэфи-
шым кыкӀолцӀи илоф дзуухынышъ,
егъашлэм упымылзыжынэу ары
кырагъэкӀырэр.

ХЪАШЪХЪЭНЭКЪО *Хъазрэт.*

Хьанэхъу Адамэ фэгъэхьыгъ

Апэрэ министрэм
ыцлэкIэ

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иапэрэ министрэу Хьанэхъу Адам фэгъэхьыгъэ спорт зэнэкъокъухэр баскетболымкIэ, батутым щыдэпкIэенхэмкIэ, нэмыкIэхэмкIэ илъэс къэс Мыекъуапэ щэкIох. ИскусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжым чъэпыогъум и 10-11-м Ростов хэкум, Краснодар краим, Адыгеим яспортсменхэм батутым яухъазырыныгъэ щауплъэкIугъ.

Хьанэхъу Адам дунаим ехыжыгъэми, ишIушIагъэкIэ къытхэт. АР-м культурэмкIэ иминистрэу Иоф ышIэзэ, спорт зэнэкъокъухэм ахэлажъэщыгъ, баскетбол ешIэныр икIэсагъ. А. Хьанэхъур АР-м баскетболымкIэ ифедерацие иапэрэ президент. КIэ-шакIо ар фэхъуи, мыекъопэ баскетбол командэу зэхашагъэр апшгъэрэ купым хэтэу УФ-м изэнэкъокъумэ ахэлажъэ хъугъэ.

Батутым щыдэпкIэенхэмкIэ кIалэхэмрэ пшгъэхэмрэ яIэпIэсэныгъэ зэрэхагъахэрэр Мыекъуапэ щыкIогъэ зэIуIэгъум къышагъэлъэгъуагъ. Хьанэхъу Адам иIахылым агъэнэфэгъэ шIухъафтын спортеменхэр яшгъыпкъэу фэбэнагъэх. Антон Сазоновыр зэхэщакIомэ къыхахыгъ, шIухъафтын шгъаIэр ащ фагъэшъошагъ.

Яна Шепелевар, Андрей Волюшныр, Шгъаукъо Долэт, Лыщэкъо Муртаз, нэмыкIхэри хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къы-

дэзыхыгъэмэ ащыщых. Шгъаукъо Долэт Адыгэ республикэ гимназиейм щеджэ, 2008-рэ илъэсым Урысыем иныбжыкIэхэм язэнэкъокъухэу Таганрог щыкIуагъэмэ дышгъэ медалыр къащыдихыгъ.

Адыгэ Республикэм и СДЮСШОР-у N 1-м идиректорэу Мэхъош Аслъан, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу, зэнэкъокъумэ ахэлажъгъэ ныбжыкIэхэр зыгъасэхэрэм ащыщур Анатолий Москаленкэр, нэмыкIхэри хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдэзыхыгъэмэ афэгъушIуагъэх, щытхъу тхыльхэр, кубокхэр, шIухъафтынхэр аратыжыгъэх. Зэнэкъокъухэм яплъыгъ, спортсменхэм гуычIэгъу афэхъугъ Хьанэхъу Адам ышнахыжъэу, шIэныгъэлъэжъэу Хьанэхъу Руслъан.

Сурэтым итхэр: **хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдэзыхыгъэмэ ащыщхэмрэ зэхэщакIохэмрэ.**

Футбол. ЯтIонэрэ купыр

Бэп ыуж къызэринэхэрэр

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Краснодар-2000» Краснодар — 3:0.

Чъэпыогъум и 9-м Краснодар щызэдешIагъэх.

Зезышагъэхэр: И. Калинин — Ставрополь, М. Воротынцев — Новочеркасск, С. Горохов — Владикавказ.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэхэр: Къэрэжъ — 16, Суршков — 40, Волков — 67 — «Зэкъошныгъ».

Мыекъуапэ дэт республикэ стадионыр зрагъэцIэкIэжырэм къыхэкIэу ешIэгъур Краснодар щыкIуагъ. Тикомандэ бысымэу щытыгъэу къэтэтхыжымы, гъэзетеджэхэр щытэгъэгъуазэх Краснодар зэрэщызэIуIагъэхэм. «Зэкъошныгъэм» итренер шгъаIэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Ешыгоо Сэфэрбий къызэрэтиIуагъэу, тифутболистхэр Краснодар дэгъоу щешIагъэх. Апэрэ такыкIэхэм къащыблагъэу апэкIэ илгъыхэзэ, «Краснодар-2000»-р чIыпIэ къин радэщыгъ. Краснодар икомандэ нахъ зыгъэгумэкIыштыгъэр икIэлапчъэ къызэриухъумэщтыр ары.

Къэрэжъ Артур «Краснодар-2000»-м икIэлапчъэ Iэгуаор зыдэдзэм «Зэкъошныгъэм» пчъагъэм

зэрэхигъэхъоштым пылбгъ. Краснодар ифутболистмэ ащыщ шапхэр зукъом Михаил Суршковыр метрэ 20 фэдизкIэ зыпэчыжъэ къэлапчъэм тазыркIэ дауи, хъагъэм Iэгуаор ридзагъ — 2:0. М. Суршковыр иухъазырыныгъэкIэ ешIапIэм итхэм къахэщыщыгъ. Къэлапчъэм ар лъэшэу зыдэом «Краснодар-2000»-м икIэлэпчъэлут Iэгуаом зылгидзи, ыIапэхэмкIэ нэсыгъ, ау щынагъор зышгъахихын ылъэкIыгъэп. Iэгуаор къэлэпчъэпкъым тефи къызэлъэгъэжыкIэ, «Зэкъошныгъэм» ифутболистэу Алексей Волковыр шгъэхэкIэ ззогъэ Iэгуаор къэлапчъэм ихъагъэ щычэрэгъугъ — 3:0.

Купым хэтхэр зэрешIагъэхэр: **«Астрахань» — «МэшыкIу» — 1:0, «Дагдизель» — «Кавказ-**

АР-м изэнэкъокъу

«Гранит» — «Мыекъуапэ»

Адыгэ Республикэм футболымкIэ изэнэкъокъу хэлэжъэрэ командэхэм я 18-рэ ешIэгъухэр яIагъэх. Чъэпыогъум и 11-м хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр зыфагъэшъошэщтыр къэнэфагъэх.

Зичэзыу ешIэгъухэм анахъэу къахэдгъэщырэр Хьакурынэхъаблэ щыкIогъэ зэIуIэгъур ары. Теклоныгъэр къыдэзыхырэм ящэнэрэ чIыпIэр къыдихынэу щытыгъ. «Нарт» Хьакурынэхъабл — «Мыекъуапэ» Мыекъуапэ — 0:1.

Зезышагъэхэр: В. Манаширов, Хь. Шэуджэн, Э. Белянкин.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэр: М. ПыщтыкIу — 65.

«Мыекъуапэ» итренерыр Шыумэфэ Рэмззан.

«ПкIашъ» ПэнжыкIуай — «Кошхъабл» Кошхъабл — 0:3.

ЕшIэгъур Аскъэлае щыкIуагъ. Зезышагъэхэр: С. Новиков, М. Васильченко, И. Холин.

«Кошхъаблэр» АР-м ичемпион хъугъэми, ешIэгъум дэгъоу зыфи-

гъэхъазырыгъ, теклоныгъэр 3:0-у къызэрэдиыхыгъэм къеушыхъаты футболистхэм яIэпIэсэныгъэ хагъахъо зэрашIоигъор.

ЧIыпIэу зыдэщытхэр

1. «Кошхъабл» — 48
2. «Гранит» — 41
3. «Мыекъуапэ» — 35
4. «Нарт» — 30
5. «Урожай» — 26
6. «ПкIашъ» — 20
7. «Зэкъошныгъ» — 18
8. «Адыгэкъал» — 17
9. «Инэм» — 12
10. «Джаджэ» — 4

Чъэпыогъум и 14-м, сыхъатыр 15-м мыекъопэ стадионэу «Юностым» ешIэгъу гъэшIэгъон щыкIошт. «Гранитыр» «Мыекъуапэм» IуIэшт.

Дунэе зэIуIэгъухэр

Германием тшIуихыгъэми,
тэгугъэ...

Урысыер — Германиер — 0:1.

Чъэпыогъум и 10-м Москва щызэдешIагъэх.

Урысыем ихэшыпыкIыгъэ футбол командэ теклоныгъэр къызыдиыхыкIэ дунаим изэнэкъокъухэу 2010-рэ илъэсым ЮАР-м щыкIоштхэм ахэлэжъэнэу фитыныгъэ иIэ хъуцтыгъэ. ЗэIуIэгъур Москва зэрэщыкIуагъэм еплъыгъэмэ ащыщхэм гуычIэгъу тафэхъугъ.

— Шэмбэт мафэр тизыгъэпсэ-фыгъоу щытыгъ, — еIо Адыгэ Республикэм футболымкIэ ифедерацие итхъаматэу Мыгу Рэщыдэ. — Нэбгырэ куп тыхъоу Москва самолеткIэ тызынэсым Адыгеим, Краснодар краим арыкIыгъэхэу спортыр зикIэсэ тинэIуасэхэм талукIагъ. АР-м и Парламент ыцIэкIэ УФ-м и Совет шыIэ Хьащыр Аслъани тигъусэу Урысыемрэ Германиерэ яхэшыпыкIыгъэ командэхэр зэрэздешIагъэхэм теплбгъ. Тифутболистмэ гуетныгъэ ин къызыхагъэфагъ. ЯтIонэрэ такыкIэ

45-м нахъ тагъэгъушIуагъ, тагъэгугъагъ. Тифутболистмэ янасып къыхыгъэп теклоныгъэр къыдахынэу, арэу щытми, ешIэкIэ дахэ къагъэлъэгъуагъэу сэлъытэ. Германиер дунаим анахъ щылъэш командэхэм ащыщ. Стадионым тыккъыдэ-кIыжызы цIыфмэ къаIорэми тедэIуштыгъ. Ахэри тифутболистхэм афэрзагъэх. Тикомандэ хэт дешIэщтми, ЮАР-м клоныр ифэшъуашэу сэлъытэ.

ТихэшыпыкIыгъэ командэ тэри тыщэгугъы.

СКА — 2:3, «Таганрог» — «Ставрополье-2009» — 0:1, «Ставрополь» — «Волгоград» — 1:2, «Энергия» — «Жемчужина» — 1:0.

Хэт тыдэ щыIа?

Командэхэр:	Е	А	З	Шу	Игуаохэр	О
1 «Жемчужина-Шгъачъ»	29	25	2	2	76-17	77
2 «Ставрополь»	29	20	5	4	61-30	65
3 «Волгоград»	30	17	7	6	56-25	58
4 «Торпедо»	29	17	5	7	48-28	56
5 «Автодор»	30	13	11	6	38-30	50
6 «Машук-КМВ»	29	12	7	10	33-32	43
7 «Краснодар-2000»	30	11	10	9	34-35	43
8 «Энергия»	30	9	11	10	31-30	38
9 «Зэкъошныгъ»	30	11	4	15	41-42	37
10 «Ставрополье-2009»	30	9	10	11	41-37	37
11 «Батайск-2007»	29	9	9	11	35-32	36
12 «Астрахань»	30	9	9	12	29-34	36
13 СКА	29	9	8	12	39-51	35
14 «Дагдизель»	30	10	4	16	39-59	34
15 «Кавказтрансгаз-2005»	29	9	1	19	24-48	28
16 «Ангуст»	30	7	7	16	33-51	28
17 «Ротор»	29	5	6	18	23-57	21
18 «Таганрог»	30	3	6	21	24-67	15

Чъэпыогъум и 15-м «Зэкъошныгъэр» Ставрополь щыIуIэшт чIыпIэ командэу «Ставрополье-2009»-м. «Зэкъошныгъэм» ыуж ит командэхэрэм бэп къызэрэщынэхэрэр, аужырэ ешIэгъухэм ялгытыгъэр бэ. Чъэпыогъум и 27-м Ростов-на-Дону, шэкIогъум и 8-м Рыздвянэм тикомандэ ащешIэшт, шэкIогъум и 2-м «Зэкъошныгъэр» «Торпедэм» IуIэшт. ЕшIэгъур зыщыкIошт къалэр спортым зикIасэмэ пэшIорыгъэшъэу ядгъэшIэшт.

НэIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдэзыгъэжырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилгэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет

**Редактор
шгъаIэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыдэщыIэр:**

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шгъаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиоэкэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыпIэ гъэIоры-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажъэхэ-
рэмрэ яеплбгъкIэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

5641

Индексхэр

52161

52162

Зак. 3726

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00